

ELŐFIZETÉS

HELVETIA:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hatásos péntekkor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.
Nyitólár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, július 24.

Mai számunk főbb közleményei:

- Veséreltek: A hadállások.**
- A kereskedelmi budget.**
- Komjány Béla programbeszéde.**
- A szidénő.**
- Beöthy László három színháza.**
- A pap hűne.**
- Polányi és a Norddeutscher Lloyd.**
- A házasárai köteleesség.**
- Pénzügyi dráma.**
- Székhámas „ulipán lovagok.”**
- Egy aradi sikkasztó véres drámája.**
- Avedik Domjánt letartóztatják.**
- Tárca: Egy embergyűlölő naplójából.**
- Irta: Molnár Jenő.**
- Csarnok: Az elrabolt ereklje. Ira: Pekár Gy.**

A hadállások.

Arad, július 23.

Harci gyakorlatok idején, a vértelen háboruban a kiadott ordre de bataille megállapítja a napot, a mikor beköszönt az ugynevezett ellenséges állapot. A sereg két vagy több részre osztott csapatai azontul egymásban nem a bajtársat, a vérbelit és a testvért látják, hanem az ellenséget, a kivel csak puska- és lövésnyire történhetik a közlekedés. És attól fogva, hogy az ellenséges állapot bekövetkezett, fölvonulnak a csapattestek, hogy elfoglalják a hadállásokat, a melyekből az előnyomulást megkezdik.

A polgárháboruk, képviselő-választások idején, a melyek többnyire szintén

vértelenek szoktak lenni, szintén van egy pont, a mikor az ember a forró levegőben, az utca és a kávéházak kavargó hanghullámaiban, és a szenvedélyek izgatottabb játékában megérzi az ellenséges állapot bekövetkeztét. Ordre de bataille nem állapítja meg ezt a napot: csak akkor tudjuk meg, a mikor már nyakig vagyunk benne. Rövid időre szól, mint a katonáéké. A sajnos különbség benne csak egy. A katona tudja, hogy ő csupán a hadgyakorlatra nézve ellensége a fehér jelet viselő bajtársának, azontul nincs baja vele; a polgárok erőmérkőzése pedig nem marad meg a politikai elvek terepén, hanem eltéved a személyi gyűlölség és a társadalmi harc bitangjába is.

Nos, az ellenséges állapot, a hadi élet bekövetkezett. Fölvonulnak hadállásaikba a mérkőző felek. És a kik a harci játékot érdeklődéssel kísérik, már következtethetnek a harc sorsára. S már látványos, hogy az előjelek Müller Károlyt biztatják a győzelemmel. A helyi függetlenségi párt hivatalos jelöltje már azzal a kényelmetlenséggel kénytelen küzdeni, a mely a multban a régi kormánypárt jelöltjeit vette körül. Igen, Komjány Béla, a kormánypárti jelölt, s a 'nép szemében, a mely nem a darabokra boncolt program szerint, hanem a kormánypártiság vagy ellenzékiesség mértéke szerint nézi a jelölteket, ez erős baj. Nézzék csak meg; Komjány a „hivatalos” jelölt, s ugyanaz a semmittevő komolyság, tunya

fontoskodás, lelkesedés nélküli taktika és rezervált agitáció kíséri, amely, valljuk be, a multban a szabadelvű-párt jelöltjeit, s a melynek talán szintén nagy része volt a szabadelvű-párt emlékezetes kudarcában. Hozzávéve ehhez, hogy Komjány Béla, bárminő politikai tapasztalatai vannak, idegen ember, míg Müller Károly az aradi polgárságban gyökerezik: minden kelléke megvan ahhoz, amelylyel Komjány pártja — az ellenfelet segíti a győzelemre.

A míg azonban az érdeklődők szemee két jelölt dandárát kísérte, — váratlanul, erőteljesen és imponálóan vonul föl hadállásába egy eddig eléggé komolyan nem vett ellenfél csapata: a dr. Fényes Samu pártja. Vasárnap óta az elfogulatlan szemlélő nem vonhatja meg tőlük az elismerést, hogy nemcsak elveik szimpatiaja kíséri őket, hanem, a mint Cyrano de Bergerac mondja a gascognei kadétkról — „a harchoz is értenek ám!” Küzdelmük nemcsak a modern eszmék propagandája lesz, hanem biztos előjegyzés a jövő telekkönyvi lapjára. S most a jövőért vitt harc már nem olyan, hogy az elől vonulók a sáncárkokba temetik magukat, hogy a következő évtizedekben utánuk nyomulók biztos alapon s akadály nélkül haladhassanak előre: ez a nemzedék, ezek a harcolók még melegedni fognak a győzelem tűzhelyén. A tekintélyes csapatban, a mely a demokráta párt elveivel vonult föl, voltak so-

Egy embergyűlölő naplójából.

Irta: Molnár Jenő.

A keleti égen szelíd pirosság ömlött el. Élettelen, szürke tömegével trombán terpeszkedett széjjel a város. Leikem álmódását csak néha-néha zavarták meg a kocsikázó, viháncoló nők, akik boldog öntudatlansággal, robotban vesztik fiatalágukat hajnalról-hajnalra, s azt hiszik, ennek mindig így kell lenni. Nem zillálja meg petyhüdt mámoruk rózsás fátyolát az a csontos kéz, amely előbb-utóbb irgalmatlanul lecsap és agyonfojja áldozatát. Fáradt lépésem sietőre vált, szinte futni akartam, el, ki az élet ölére, szűz lehelletek bársonyos áramlásába.

Nekem is van tragédiám. Nem bonyolultabb és nem különb, mint ezer másé.

Szerettem. Színes ködök párja ül szívemre, mikor e szót leírom. Ajkamat sóvár szomjuság tikasztja, egész valómat tüzesen járják át a vágyak, az indulatok, bágyadt ujjaim megreszketnek. Érzem, hogy gyöngye vagyok. Aláhanyatlott tagokkal, tunya lélekkel úgy kóborlok, mint a haldokló, akit arra kényszerítenek, hogy meghalása előtt sétáljon egy kicsit. Ugy érzem, mintha szét akarja esni a testem. Minden pillanatban attól tartok, hogy a karom, lábam tőből leválik, a fejem bucsut mond a törzsnek, s a szívem, úgy érzem, magára hagyottan vergődik.

Borzasztó... Dehogy is borzasztó! Valahányszor arra gondolok, hogy valaha én is szerettem (s erre mindig hajnalban gondolok), ezek a puha, laza érzések erőt vesznek rajtam s lázas rohamokkal egyötörnek, megki noznak, majd kellemesen elgyöngyöztetnek. Olyan jó gyöngyönek lenni. Nappal viaskodnom kell. Önmagammal, makacs énemmel és nem bírom leigázní. Nappal szörnyen hatalmas vagyok. Mindenkinél hatalmasabb. Ugy érzem, hogy nőök, egyre nőök, emberek, házak, tornyok és hegyek fölé. Győzhetetlen vagyok s utálok a törpéket. Gyűlölöm őket, mert kicsinyek és kerülöm őket. Azt mondják, mizantrop vagyok, Nem igaz. Nemcsak az embereket gyűlölöm, de mindenkit és mindent, ami nappal él. A nappal az én birodalmam. Látom az ötvenkrajcáros napszámért libegőket, a borzas hajú munkásleányokat, a sápadt hivatalnokokat, az izzadó és fázó kereskedőket. Látom a családot a maga érdekösszetételében, a társadalmat erkölcsstelenségében és fekélyelvel, a világgyezetemet a maga kisszerűségében.

Ejjel gyöngye vagyok, hihetetlenül gyöngye. Ilyenkor jobban szeretem magamat. Ilyenkor ellágyulok, megtalálom rejtett érzéseimet, lelkem kíváncsian száll vissza a multba és fölnyitogatja emlékeim szelencéjét. Dohos szag, finom illat, csiklandozó fűszer csapja meg arcomat. Az illat egy leányé, a szőkésbarna, buján leomló hajás és mindené, ami rajta volt. Nem azért lettem embergyűlölő, mert szerettem őt s csak egyszer csókolhattam; gyűlöl-

tem az embereket már akkor, amikor megismertem őt.

Huszonegyéves voltam. Apám a fenyevesek közé ment nyaralni s magával vitt. Azt mondotta, eleget tanultam, most már megérdemlem a nyugalmat, szükségem van az üdülésre. Így láttam meg őt. Először reggel. Akkor észre se vettem. Reggel borzalmasak a nők. Még be vannak gubózva, szemükben kifejezettség, némelyikében bárgyuság, tagjaik esetlenek, szinte állatiak. Nem is értem, miért mutatkoznak reggel az emberek előtt. Ugy kellene lenni, hogy ébredés után legalább is két óráig maradjanak még otthon. Azután este láttam, ugy alkonyattájon. Az erdőben találkoztam vele. Egyedül volt és mosolygott réám. En szótalanul megemeitem a kalapomat. Nagyön félszeg lehettem; éreztem, hogy a vér az arcomba szökött. Ő szelíd, alázatos és szemérmes volt, mozgása a bájnak és tisztaságnak fehér összeolvadása, mindenre felbuzgó és a megközelítés lehetőségétől is parancsolóan elutasító. Nem értettem. Ha megszólított, vakmerőnek tart, ha nem, kikacag és férfiatlannak talál. Nem szólított meg, mert bántott és ingerelt, hogy egy pillanatra is érdekelhetett. A leány kecsesen tovalibbent; messziről is hallottam halk melódiáinak visszhangját.

Négy héttig voltunk a fürdőn s négy héten át naponta többször találkoztunk. Eszrevettem, hogy kerül s észrevettem, hogy szerettem. Nem éreztem többé fekete szemeknek tüzes villanását, csak sejtettem, hogy fürkésző tekintete

kan, a kik nem szavazók; de viszont ezek épp értelmiségüknél, intelligenciájuknál fogva mindenképen érdemesek arra, hogy politikai megnyilatkozásukat számba vegyék. S bizonyos, hogy ezek mindenképen méltóbbak lennének az alkotmányos jogok gyakorlására, mint azok a külvárosi, értelem nélkül való és bármilyen párt által szabott áron megvásárolható választók, a kiket a németek brutális, de találó szavával „Stimmvieh“-nek lehetne legjobban nevezni. Azok a szavazati jog nélküli való emberek, a kik ebben a táborban láthatók, kirívó illusztrációi annak a középkori, másutt már lealkonyodott és nálunk is estjéhez közeledő állapotnak, hogy Magyarországon csak a vagyon ad jogot az alkotmányban való részesedésre, az értelem és a munka nem. A kik a nemzeti vagyonosodás egyik legjelentősebb részei, az ipar napszámosai, azok hátrább vannak a jogokban, mint a tanya földhöz kötött, sötétségben nevelkedett őslakói.

De az övök, az ő küzdelmeiké, és az ő elveiké a jövő. Az a hatás, a melyet rövid idő alatt, nehézségek, a különböző mellékkörülmények ellenére elértek, mutatja, hogy céljaiknak jó talaja van Aradon. Az ifjuság varázsa segíti őket, és az eléjük torlódó akadályok, úgy látszik, növelik az erejüket, szaporítják a hiveiket. S nem az esetleges kisebbség fölött való előzetes, nyájas vigasztalás, a mikor őket a jövő kilátásaival biztatjuk, hanem az az örvendetes tapasztalat, hogy a demokrata elvek érvényesülése a vidék középpontjaiban is sokkal közelebb van, mint azt hittük.

Övök a jövő és az ifjuság: a siker jövője és az elvek ifjusága. De azok az „öregek“, a kik multjokat, hagyományait, lokalpatriotizmusukat és szívük rokon szenvét követve, körülveszik és győzelemre juttatják Müller Károlyt: e győzelem után is tiszta örömmel, elismeréssel tekintik az erős fejlődést, a melyet az ifju párt elér, és szemforgatás, irigység nélkül kívánja nekik és elveiknek a jövő sikereit.

A kereskedelmi budget. Kossuth és a nemzetiségiek.

(A képviselőház ülése.)

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, július 23.

Ma a függetlenségi párt elnökének, Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternek a budgetje került tárgyalásra, de még ez sem indította meg a Ház érdeklődését. Negyed tizenegy órakor még egyetlen ember sincs a teremben s a képviselők buzgóságára világot vet, hogy negyed tizenkét órakor ezzel fogadták Lengyel Zoltánt:

— Te vagy a negyvennyolcadik!

Ennél a számnál nagyobbra nem is emelkedett a Ház szorgalma. Kossuth beszédét jóformán üres padok előtt mondhatta el.

A kereskedelemügyi tárca vitája ma alig fejeződik be: hét szónok iratkozott fel hozzá. És mindjárt az első, Mikályi Tivadar ugyan csak alaposan fekszik neki a kérdésnek.

A mai ülés folyamán gróf Pejacsevics Tivadar horvát bán fölkereste a Házban Wekerle Sándor miniszterelnököt, akivel hosszasan tárgyalt. A folyosókon elterjedt hírek szerint ma dűöre került a horvát osztályfőnökök ki nevezésének ügye.

A mai ülésről szóló részletes tudósításunk itt következik:

(Folyó ügyek.)

Ma is fél tizenegyig várakozott Justh Gyula, a míg végre megnyithatta az ülést, huszonnégy álmos képviselő jelenlétében.

Mindenekelőtt a mult ülés jegyzőkönyvét hitelesítik, a mely után az elnök bemutatja Sebes Dónes levelét és kéri a Házat, hogy felhatalmazást adjon Marosvásárhelyen új választás elrendelésére.

A Ház megadja a felhatalmazást.

Elnök jelenti, hogy Polónyi Dezső szabadságot kér.

A Ház megadja.

Elnök betérjeszt az irományokat és kéri kinyomtatásukat. Ezután jelenti, hogy a földmívelési tárca előadója előterjesztést kíván tenni.

Thoroczkay Miklós gróf földmívelésügyi előadó a tárca költségvetéséhez pótlólag egy bejelentést terjeszt be.

A Ház tudomásul veszi.

(A kereskedelmi budget.)

Következik

a kereskedelmi tárca költségvetése.

Babó Mihály előadó: Ismerteti a tárca költ-

ségvetését és konstatálja, hogy az Ausztria és Magyarország között jelenleg fennálló viszony gazdaságilag Magyarországra nézve nem kielégítő. A miből önként következik, hogy helyes gazdasági politikával önállóságra, gazdasági függetlenségre kell törekednünk. Kossuth Ferencben megvannak erre nézve az erkölcsi és tehetségbeli garanciák, mint a hogy megvoltak Baross Gáborban és Horánszky Nándorban, akik, sajnos, nem válhattak be reményeinket, de az a tény, hogy reméltük tőlük, azt bizonyítja, hogy a gazdasági politikában is főfontosságú a váltógazdaság. Az új korszak főfeltétele a kereskedelmi reformokban rejlik, a melyeknek magát a kereskedelmi osztályt is reformálniok kell. Nagyon nagy horderejű feladata a kereskedelmi miniszternek, szakképzett, intelligens munkások nevelése is, a kiken a reformok sikere tulajdonképen nyugszik. A hitelviszonyok rendezése, olcsóvá és könnyen hozzáférhetővé tétele a kereskedelmi hitelnek feltétlen szükségessége. Ennek egyik előfeltétele a külföldi tőke kínálkozása. Ez azonban csak abban az esetben várható, ha a külföldi garanciákat kap arra nézve, hogy itt legkésőbb 1917-ben az önálló vámterület ténybeli állapota áll be. Sorra veszi ezután a költségvetés számbeli tételait és konstatálja a kétségtelen javulást a pénzügyi állapotban. Arra kéri a kereskedelmi minisztert, hogy tárcája keretén belül, különösen pedig a külföldi szerződéseknél törekedjék Magyarország gazdasági függetlenségére. Bizik Kossuth Ferencben és a költségvetést elfogadásra ajánlja.

(Kossuth programja.)

A címnél felszólal

Kossuth Ferenc: Azt hiszi, hogy már ebben a költségvetésben is megtalálható némileg a kormány álláspontja. Tulajdonképen programjáról csak a jövő évi költségvetése fog képet nyújtani. Már most bejelentheti azonban, hogy nagyszabású ipari politikát szándékozik csinálni. A különbség a volt kormány és a jelenlegi kormány programja között abban is jelentkezik, hogy ez a kormány Ausztriával szemben nem vámközösségre, hanem az önállóságra törekszik. (Taps.) Igaz, hogy a kormányt 1917-ig egy adott helyzet kötelezi, bejelenti azonban, hogy a kormánynak hathatós garanciái vannak arra nézve, hogy Ausztria még akkor sem szüntet meg minden reciprocitást, ha az 1917 ig terjedő időben megegyezés nem jönne létre. (Taps.) Az autonóm vámtarifa okvetlenül törvénybe lesz iktatva, de egyelőre érdeke az országnak, hogy ez a törvény most még meg ne hozassék. Az okot egyelőre elhallgatja, csak egyet említt meg s ez az, hogy a külfölddel szemben bizonyos vámtételekben szükség van a szabad kéz állapotára. Nagyon fontosnak tartja a közlekedés eszközeinek fejlesztését, s azért olyan vasuti politikát fog folytatni, a mely az ország vasuti hálózatát elsőrendűvé teszi. Kiváló érdeke a gazdasági fejlődésnek az ipari viszonyok fölkarolása és ezért sajnálja, hogy az ország már korábban nem követett iparfejlesztő politikát. 1868-tól 1890 ig mindössze 800.000 korona volt az iparfejlesztésre előirányzott évi általán. Hála Istennek, ez is másként áll ma már és mondhatja, hogy minden fillér, a mit erre a célra áldozunk, busáson térül meg az ország közvagyonából, mert főfontosságú dolog az, hogy Magyarországból iparos államot csináljunk. Sehol másutt nem igaz annyira az a tétel, mint nálunk, hogy szegény ország szolgálja ország, gazdag ország pedig önállóan és függetlenül gondoskodhatik jövőjéről.

A kereskedelmi kormányra ezenkívül is nagy feladatok várnak, mert nem elég a termelést megalkotni, de meg kell találni a termelés piacait is, hogy az ipar termékei értékesíthetők legyenek. A kereskedelem istápolása tehát lényeges kötelessége a kormánynak. Ide tartozik a hitelviszonyok javítása, a szállítási eszközök fejlesztése, különösen pedig a vízi utak szabályozása. A csatornák nyitása szintén nagy fejlesztőereje a kereskedelemnek. Ki kell még jelentenie, hogy mindezek kapcsán a kormánynak a munkásügyekkel is kell foglalkoznia, amit szíves örömmel fog megtenni. A munkások ügyét a legteljesebb mértékben fogja istápolni. Egész politikájáról csak annyit akar most mondani, hogy az mélyen járó és mindenekfelett magyar lesz. Olyan mély barázdákat akar szántani, amelyeket egy esetlegesen következő vihar el ne seperhessen. Kéri a költségvetés elfogadását. (Eljenzés és taps.)

olykor mégis reám téved. Nemcsak sjettem, tudtam is. Egyszer, mikor elhaladt mellett, visszafordultam. Ő is visszafordult s mindketten ijedten és szegénylősen kaptuk el a fejünket. Ez főhábortott, de napokig gondolkodtam, hogyan, milyen formában keressem az érintkezést Lavelet irni: közönséges és veszedelmes. Üzenni: izetlen és sértő. Meglesni: gyávaság. Míg így tűnődtem, tépelődtem, riasztó hír lepett meg. A leány hirtelen elutazik a családjával. Hét órával tudtam meg a vonatjuk indulása előtt.

Valami ösztönös érzés, egy leküzdhetetlen erő kihajtott a vasuti állomásra. Izgatottságot alig tudtam leplezni s mikor megállott a kocsijuk, nem tudtam, mit tegyek. Eitünjek e, vagy elébe menjek, hogy illendően bemutatkozzam és sablonosan elbucsozzam. Egyiket se tettem. Az állomásépület elé ültem ki a padra. A vonat késő délután indult. A család már elhelyezkedett, csak a leány maradt lenn, tettve, aztán öt perccel az indulás jelzése előtt a pad felé jött. Felém, hozzám. Suhanó lépésekkel, kisse hamvasra pirultan. A kezét nyújtotta:

— A viszontlátásra Budapesten.

Fölugrottam. Kicsi, kővérkés keze a kezemben maradt.

— Honnét tudja, hogy Budapesten? — kérdeztem szinte hebegve.

— Érdeklődtem. Meg van elégedve?

— Nagyon, nagyon.

Forró volt a szavam; sem azelőtt, sem azóta ilyen hangon én nem beszéltem.

— Itt figyelnek. Van még négy perc. Sieszen a ház mellé, ott van egy nagy tölgyfa, álljon mögé, én követem és ottan megcsókolhat.

Bódultan siettem az express légyott színhelyére. Pillanat múlva ott termett a leány. Ajkát nyújtotta. Megcsókoltam... Nem, nem volt az megcsókolás. Két lobogó ifju lélek indulatos, dacos, s mégis oly légiés találkozás.

— Magda!

Az anya hívó hangja volt. A leány elvonta szőkefürtös fejét, megszorította a kezemet és elfutott.

Magda... Néhány pillanatig kábultan dőltem oda az öreg tölgyfa derekához. Aztán a ház elé álltam. Magda kinyújtotta a kezét és óvatosan meglengette a keszkenőjét. S én néztem, néztem... míg egy vasutas szólt, hogy vigyázzak, a sinek közt állok.

Ez az egyetlen emlékem. Magdát azután sohase láttam. Azaz csak nappal nem láttam. Ejjel csalfa káprázatok selymesen elibem varázsolják, úgy, ahogyan először megláttam: csipkés fehér ruhájában, fehér cipőcskében. Minden éjjel találkozom vele, pedig nem iszom soha; utálom a mámort s a mámor bódító képelt. Gyűlölöm a nappalt s a nappal embereit. Magdát csak az éj csöndje és hatalma adja vissza nekem.

(Egy kis leleplezés.)

Mihályi Tivadar: Nemzetiségi séreimekkel hozakodik elő és szemére veti a függetlenségi pártnak, hogy a nemzetiségek pártját nem ismeri el. Pedig tavaly Kossuth és írt neki levelet, melyben őt a nemzetiségi párt elnökének titulálja.

Kossuth Ferenc: Ez tévedés, nem lehet igaz.

Mihályi Tivadar: Tessék, itt a boríték.

Kossuth Ferenc: A borítékért csak nem én vagyok felelős?

Mihályi Tivadar: Így kénytelen lesz a levél tartalmát ismertetni. Felolvassa a levelet, melyben Kossuth tavaly a nemzetiségi pártot a pót tartalékosok érdekében tartandó értekezletre meghívta. (Zaj.) A míg a nemzetiségi pártot el nem ismerik, kénytelenek lesznek minden kérdést itt a Házban tárgyalni, pedig ennek a bizottságokban volna helye. Átér a kereskedelmi tárcára. Az iparfejlesztés terve nagyon szép, de előbb piacot kell teremteni. Az országra nézve nagy csapásnak tartaná, ha az önálló vámterületet átmenet nélkül léptetnék életbe.

Kijelenti, hogy a nemzetiségek nem obstruálnak. Hosszasan szól a kereskedelmi ügyekről és fontosnak tartja az önálló vámterületet. Az iparfejlesztés doigában a magunk erejére támaszkodjunk és ne a külföldiekre, akik itt meggazdagodnak és kiviszik a pénzt az országból. Három határozati javaslatot nyújt be. Az elsőben azt kívánja, hogy a ma érvényes személy- és áruszállítási kedvezményeket szüntessék meg. A másodikban a díj szabás oly módosítását ajánlja, hogy úgy az áru- mint a személyszállítási díjak 30 százalékkal emeltesse, a harmadikban pedig sürgős intézkedést kér az iránt, hogy a *takarékpénztárak adósaiktól nyolc százaléknál magasabb kamatot ne szedhessenek*. Nem fogadja el a költségvetést.

Vizi Ferenc a házipar fejlesztését és a vasutasok kívánságait ajánlja a kormány figyelmébe.

(Egy elfogadott javaslat.)

Kossuth Ferenc nem ért egyet Mihályi Tivadar határozati javaslataival. Az ipar és kereskedelem fejlesztése érdekében gyakran szükséges refakciákat adni. Szokás ez mindenütt a világon. A házipar fejlesztése ügyében az eddig megindult akciót nagy szeretettel fogja gondolni. Ami a vasutasokat illeti, ők az állam háztartásában oly fontos tényezők, hogy működésüket a kormány nem méltányolhatja eléggé. Minthogy számuk igen nagy, kívánságaik megfontolásánál számolni kell a pénzügyi helyzettel.

Elnök tíz percre felfüggeszti az ülést, és szünet után bezárván a vitát, elrendeli a szavazást. A Ház megszavazza a költségvetést és elfogadja Mihályi Tivadarnak azt a határozati javaslatát, mely a takarékpénztárak maximális kamatlábara vonatkozik, a másik két javaslatát azonban elveti.

(Az államvasutak.)

A részletes tárgyalás során az államvasutak tételénél Lengyel Zoltán az államvasutak rentabilitásának intézményekkel való biztosítását kívánja. A fizetésrendezésen kívül a státusz rendezését és a refaxia-ügy rendezését is sürgeti.

Kossuth Ferenc kijelenti, hogy az egész refaxia-ügyet őszszel a közlekedési tanács elé utasítja. Szó sincs arról, hogy Horvátország területén horvát üzletvezetőség állíttatnék föl. A horvátoknak a vasuti szolgálatba való belépését azonban meg fogja könnyíteni.

Maniu Gyula arról panaszkodik, hogy az államvasutaknál is mellőzik a nem magyar ajkú polgárokat és hogy a Máv. is a magyarosítás szolgálatában áll. A nemzetiségi vidékeken a népnyelvén értő tisztviselők alkalmazását kéri.

Kovács Ernő a horvátországi vasuti alkalmazottak szolgálatának könnyítését kéri.

Marjay Péter a felekezeti papok és tanítók részére kedvezményes jegyek megadását ajánlja.

A Ház ezután a költségvetés valamennyi tételét megszavazta és a honvédelmi tárcsa tárgyalását hoinapra halasztotta.

Komjányi Béla programbeszéde.

Arad, július 23.

Több száz főnyi választóközönség előtt vasárnap délelőtt tíz órakor mondta el programbeszédét Komjányi Béla, az aradi függetlenségi párt hivatalos jelöltje a Fehér Kereszt-szálló téli kertjében. A pártgyűlésen Avarffy Imre dr. elnököt, aki Barta Ödön, Nemes Bertalan, Horthy Béla és Szentiványi Gábor országgyűlési képviselők üdvözlése után fölkérte Révész Mór dr.-t a jegyzői tisztt betöltésére, majd fölolvastatta Kossuth Ferenc levelét, melyben az országos függetlenségi párt elnöke örömet fejezi ki Komjányi Béla jelölésén, de egyúttal kijelenti, hogy párthatározat értelmében az országos központ nem állít hivatalos jelöltet Aradon, miután a mandátumért küzdők egyformán a függetlenségi programot vallják.

Ezután Péterffy Antal vezetése alatt Bokor Alajos, Hönig Ottó, Kovács Vince, Nikolics Sándor, Steiner Ferenc, Szabó Zoltán, Szondy János, Somló Armin dr. és Vincze Miklós küldöttségileg a gyűlésre hívták Komjányi Bélát, aki csakhamar megjelenvén, Avarffy Imre dr. elnök üdvözlő beszéde után az alábbi nagyszabású programbeszédet mondta:

Köszönet a jelölésért.

Tisztelt polgártársaim!

Büszkeséggel tölti el lelkemet az a tény, hogy az aradi függetlenségi párt engem a jelöltséggel megkínált. Idokolni is kívánom, hogy miért tölt el büszkeséggel. Parlamentáris országban a megtiszteltetések legnagyobbika a képviselőség, mert a képviselőség jogot és kötelességet ad a megválasztottnak, hogy a közélet irányításában részt vegyen. A parlamentáris életben a lényeg az, hogy minden jogos kívánságunk közmegegedésre, közakarattal intéztesse. Minthogy nem lehet egyesekre bízni az ország sorsát, mert az abszolutizmusra vezet, természetesen képviselőket kell választani, még pedig olyanokat, akik az ország szabadságát és függetlenségét helyes irányba tudják tereelni.

Nagy megtiszteltetés a képviselői megbízatás, mert jogot és kötelességet ad, már pedig e kettő, nagyon helyesen mondotta Kölcsey, egymástól el nem választható. A jogra nézve tökéletesen mindegy, hogy melyik kerületől kapja. A kötelesség azonban különbözik aszerint, hogy milyen annak a választókerületnek intelligenciája, amely a képviselőségre jogot ad. Hitem és meggyőződésem szerint Aradváros intelligens közönségét még nem képviseli az, aki csupán e jogával él, akár szavazattal, akár kritikával, mert Araddal szemben ez még nem a kötelesség teljesítése. Az a magas intelligencia, amely Aradvárosában föltalálható, amely föllendült iparában, kereskedelmében és lakossága általános műveltségében nyer kifejezést, méltán megköveteli attól, akit képviselővé választanak, hogy teljes erejével, szorgalommal és buzgósággal igyekezzék megvalósítani azokat a vágyakat és jogos törekvéseket, amelyeket az intelligens választóközönség táplál.

Az aradi mandátum kötelez.

Aradvárosát csak az képviselheti méltán, aki a működésben levő erőket fölismeri, odaadó munkássággal a szunnyadó erőket fölfedezi és azokat alkotókká varázsolja, aki odahat, hogy a vágy akarattá edződjen, mert a vágy semmi, az akarat azonban minden, amely győzelemre segít minden törekvést. Felfogásom szerint annak aki Aradot akarja képviselni, tisztában

kell lenni azzal, hogy az erőviszonyokat úgy kell megváltoztatni, hogy a tömegek jóléte teljesen biztosítva legyen.

Ez a fölfogásom a kötelességekről. Büszke vagyok arra, hogy a jogra csak annyiban helyezek súlyt és becset, amennyiben alkalmat ad a kötelességek teljesítésére. És büszke vagyok arra, hogy önök, a kerület választó polgárságának egy része képesnek talál arra, hogy jogos vágyait és törekvéseit szerény tehetőségemmel előbbre vigyem.

Minthogy városuk polgárai között nagyon keveset ismertem személyesen, nem számítottam erre a megtisztelésre és ezért közel jár az a föltevés, hogy önöket is ugyanazok az eszmék, politikai elvek hatják át, amelyekért én 31 éven át teljes odaadással és szünetnélküli munkával küzdöttem. Mert miként nem elég, hogy a csirában meglegyen a mag, mert meg kell művelni a talajt, hogy a magból dus termés legyen, úgy a közéleti alkotások terén is mindig a munka az egyedül biztos alap amelyre a jövőt építhetjük. Míg a munka embere voltam, mindig a munka embere leszek. Ez az én törekvésem és ezért büszkeségem nekem, hogy épen önök, Arad intelligens közönsége bennem keresi azt az embert, aki igényeinek meg fog felelni.

Az 1875 lki program.

Tisztelt uraim! 31 év előtt léptem a nyilvánosság elé, amikor pártunk boldogemlékü elnöke, akit még haló porában tiszteltek, először ajánlott engem a választóközönségnek képviselőül. De midőn ezt tette, ígéretet vette, hogy én a munka embere leszek és elveinktől sohasem fogok eltérni. Nota igaz az, amit Kossuth Lajos mondott, hogy a politika az exigenciák tudománya és az élet változó viszonyai között más és más kivezető fonalat kell találni: mégis ma is kijelentem, mint 31 év előtt, hogy becsületos, tisztességes ember az egyszer kijelölt programtól választóközönsége megkérdése nélkül nem tér el soha.

Hajdan az utasítások idején biztosítva volt a választóközönség az iránt, hogy követe az ő fölfogása és utasítása szerint fog eljárni, mert ellenkező esetben visszahívhatja. A népképviselőt behozatala óta azonban csak a program az, amely a becsületos embert irányához köti és azért nem szabad képviselővé választani azt, aki nem mondja el nyíltan, becsületosan a programját.

Harmincegy év előtt adtam ki programot és ez alatt a hosszú idő alatt semmiféle viszonyok és körülmények között az akkor kiadott programtól el nem tértem soha. Igaz, hogy ezért sokszor támadásoknak voltam kitéve, azok részéről, akik rideg álláspontomat, az elvekhez való ragaszkodásomat félremagyarázták, akik szeretik a programot módosítani, hogy kezükbe kerítsék a hatalmat. En azonban most is azon a programon állok, mert nem a katalomra vágyom, hanem az elvek diadalára töreksem.

Megtehetném, hogy elöveszem az 1875 lki programot és fölolvassom. Nem kellene hozzátennem egy szót sem és nem kellene elvennem egy szót sem: most is az a programom, ami akkor volt. 1875-ben azt mondtam, hogy az Irányi Dániel vezetése alatt álló pártnak vagyok őszinte híve. Akarom Magyarország közjogi függetlenségét és teljes önállóságát, a közszabadságok kiterjesztését, a néptömegek boldogulását és megteremteni azt a lehetőséget, hogy az erőviszonyok a kisebbszenciák kezébe jussanak, hogy azok saját sorsukról intézkedjenek.

Komjányi és a kormány.

Mielőtt azonban programomat kifejténem, precizirozni akarom a kormányhoz való visze-

nyomat, mi a nézetem a kormányról és mit akarok tenni a kormányval szemben, hogy a programomhoz hű maradjak.

A mostani kabinet átmeneti időre bizonyos meghatározott alkotásokra vállalkozott a kormányzatra. Örömmel üdvözöltem a férfiakat, a kik kormányra vállalkoztak, mert az alkotmány megmentése, az ország nyugalmanak megszerzése és a jövőnek előkészítése szempontjából szükséges volt a kormányhatalmat elfoglalni. Ezért hazafüli meggyőződésem teljes erejével ósztint és igazán a: átmeneti időszakra a körvonalazott teendők keresztülvitelére *hajlandó vagyok és a kormányt támogatni*. Azt hiszem többet önök sem kívánnak és többre én hajlandó sem vagyok, mert elveimet senki nek föl nem áldozom. Még a mult országgyűlés idején ezt a nézetemet fejeztem ki *Kossuth* Ferenccel szemben, aki erre azt mondta:

— Nem is vártam tőled mást, mint ezt a főfogást, hiszen becsületes függetlenségi más-kép nem is gondolkozhatik.

Az átmeneti időszak leteltével természetesen azon elvek megvalósítására fogok törekedni, amelyek az igazi függetlenségi programot képezik. Amikor 1874-ben a függetlenségi párt megalakult, akkor *Kossuth* Lajos azt mondta, hogy programja legyen a következő: Magyarország önálló független állam, mely minden idegen beavatkozástól menten intézze külügyeit, hadseregét és gazdasági berendezését. 1875-ben a párt e programhoz még három pontot tett: az egyik az általános titkos községenkénti választói jog, a másik a törvényhatóságok autonómiájának megerősítése, hogy az aulikus hatalommal jobban megküzdhessen s a harmadik a közszabadságok kiterjesztése. 1875. óta ezen a programon állok rendületlenül és minden föntartás nélkül.

Perszonál unió, magyar udvartartás és gazdasági önállóság.

Most pedig áttérek programom részletezésére a közjogi, a belügyi és a társadalmi kérdésekben.

Közjogi téren ott van az általános program: Magyarország legyen önálló és független állam, mert hazánk abban az összeköttetésben, melylyel Ausztriában van, erejét ki nem fejtheti, jövőjét nem biztosíthatja. Magyarország élete pedig csak *tengés* mindaddig, amíg ki nem vivja az Ausztriával való perszonál-uniót. Ezért határozottan ellenzem azt az irányt, amely a mostani real-uniót fönn akarja tartani. Minden alkotásunknál aggódó szeretettel kell törekedni, hogy ez az ország nem Csáky-szalmája és addig, amíg erőnk lesz a 67 es törvények eltörlésére, igyekezzünk az azokban elrejtett jogokat a nemzet számára biztosítani. Törekedjünk a teljes paritás keresztülvitelére. Ma csak mostohagyermekel vagyunk az uralkodóháznak és ezért szükségesnek tartom a *magyar udvartartás föllállítását*. Mégis csak szégyen és gyalázat, hogy ugyanannyival járulunk a korona fényének és dicsőségének emeléséhez mint Ausztria és cserébe azt kapjuk, hogy adófillé-reinket elköltik idegen országban, idegen érdekekért, olyan emberek szutenirozására, akik Magyarországgal nem rokonszenveztek soha. Ezért mondtam a képviselőház bizottságában, hogy mi hűséges alattvalói vagyunk az alkotmányos uralkodónak, de az is köteles hűséggel lenni a nemzet iránt. Ha igénybe veszi szeretetünket és pénzünket, viszonozza is odaadó szeretettel és jogaink tiszteletével.

Néhány év előtt indítványoztam, hogy a trónörökös nevelésébe legyen beleszólása a nemzetnek is, hogy a trón várományosának nevelése olyan irányban történjék, amely a

nemzet érzelmeinek és törekvéseinek megfelel. A pénzügyi bizottság jegyzőkönyvébe be is vette *Szell* Kálmán miniszterelnök azon kijelentését, mely szerint föl fogja használni az alkalmat arra, hogy a nemzet beleszólása a trónörökös nevelésébe intézményesen biztosíttassék. Azóta azonban nem történt semmi, de ígérem, hogy ha bejutok a képviselőházba, ismét követelni fogom ennek a fontos kérdésnek a sikeres megoldását.

Millióinkért megkövetelhetjük, hogy a kabinetiroda respektálja jogainkat es nyelvünket és óhajtom, hogy a parlament két évtizedes szokása megváltoztassék, t. i. a király civilisztáját ne tiz évről tiz évre, hanem *évenként állapítsuk meg a király viszonzszolgálatai szerint*.

Igyekezünk kell a *delegacionális intézmény eltörlésére*. Ha a magyar és osztrák delegációk nem tudnak megegyezni, akkor együttes ülésen szavazással döntenek és így idegenek határoznak a mi pénzünk, vagyonunk és egész politikánk fölött.

Sajnos egyelőre elestünk a teljes gazdasági önállóság megteremtésétől, pedig Magyarország jövőjét egy második ezredévre csak úgy tudjuk biztosítani, ha megalkotjuk a gazdasági önállóságot. Ma már az egész világon a nagy harcok nem ágyuval és szuronyval, hanem a közgazdaság terén vámtarifákkal vívatnak meg. Míg a harctéren megvert nemzet újabb fegyvereket gyűjthet és erőmegy, addig a közgazdasági téren letört nemzet nem mehet előbbre.

Erejtett, de csak ébresztésre váró erőinket, amelyek földünkben, hegyeinkben és vizeinkben vannak, a nemzet jövője érdekében az önálló vámterület mellett teljes érvényre juttatjuk és ha belenyugszik egész Magyarország is, én nem nyugszom bele abba, hogy hazám közgazdaságát ne az önálló vámterület alapján rendezzük be.

Az osztrák államadósság és a valuta.

Addig azonban, míg azt a nagy alkotást meg tudjuk teremteni, igyeznünk kell fogyasztási adórendszerünket saját érdekelinknek megfelelően rendezni, függetlenül az osztrákok káros rendszerétől.

Közjogi téren törekvésem, hogy az ugynevezett osztrák államadósságot konvertáljuk és attól megszabaduljunk. Klég szégyenteljes a magyar nemzetre nézve, hogy Ausztriának évi tributumot fizet azoknak a terheknek törlesztésére, amelyek épen azzal merültek föl, hogy bennünket kizsákmányoltak és bilincsekbe raktak.

Barta Ödön barátommal együtt évről-évre követeltük a fogyasztási adók rendezését és az államadósság konvertálását, de fájdalom, az eddigi kormányok nem bírtak akkora erőt kifejteni, hogy jogos igényeinket érvényre jutassák. Ha a képviselőház tagja leszek, azzal az erőlyel, amelylyel eddig tettem, követelni fogom e kérdések megoldását siettetni, mert hazámnak ezzel szolgálatot teszek.

A valuta rendezéséhez szükséges érczkészletet már megszereztük és a készfizetések fölvétele minden percben elrendelhető. Ebben a kérdésben még *ezzel a kormánnyal szemben sem tudnék elnéző lenni, ha nem hastaná végre a valuta rendezését*, mert Magyarország nem nélkülözheti ennek a fontos közgazdasági kérdésnek megoldását. Hiszen azért ellenzik annyira az osztrákok, mert tudják, hogy ezzel függetlenítjük magunkat az osztrák pénzpiactól és a külföldi pénzforrások közvetlenül fölkeresnének. A készfizetések azonnal való fölvételére nézve kérdést intéztem *Kossuth* Ferenchez, aki erre kijelentette, hogy *velem teljesen egy nézetem van*.

A magyar nyelv a hadseregben.

A közjogi kérdések közé tartozik a katonai is. Az az ország, a melynek nincsen meg a *magja saját hadereje*, hogy akarátát, ha kell, fegyverrel is keresztülvigye s hogy szembe szálljon ellenséges törekvéseknek, az az ország csak *labda az események forgatagában*, azzal játszhatnak ide-oda és ezért első követelésünk, amelyet az 1867: XII. törvénycikk is biztosít: *a magyar hadsereg föllállítása* és ettől eltérni nem szabad. Addig azonban a magyar nyelv jogait a katonai kiképzés és nevelés terén teljes mértékben követeljük.

Az utóbbi két év alatt nemcsak teljesen együttéreztem a küzdőkkel, hanem három pénzügyi bizottsági ülésen kilenc óras beszédben épen én fejtegettem, milyen helytelen irányban halad nálunk a katonai kérdés és követeltem a magyar nyelv érvényesülését a hadseregben.

A horvát és a fiumei kérdés.

A horvát kérdésekben hajlandó vagyok jogos igényeket teljesíteni, de a magyar állammal szemben semmit. Ne legyen a magyar üldözött vad Horvátországban, ahol magyarul sem szabad beszélni és ezért követeljük, hogy a magyar állam gondosságáért a magyar nemzettel szemben Horvátországban is szeretettel viseltessenek.

Sürgesni fogom végre-valahára a *fiumei* kérdés megoldását is. Mégis csak szégyen, hogy a milliók egész tömegét költöttük Fiuméra, pedig ma sem tudjuk még, hogy Fiume a miénk-e vagy Horvátországé. Pedig törvényeink és a nemzet meggyőződése szerint Fiume a magyar szent koronához csatolt olyan országrész, amelyhez más frakciónak és így Horvátországnak is, semmi joga sincsen.

Sajtószabadság, választói jog és förendiházi reform.

Most áttérek azokra a belügyi kérdésekre, amelyeknek irányításáról programbeszédemben meg kell emlékezmem.

Az első a *sajtószabadság* kérdése. A napokban *merénylet történt* a sajtó szabadsága ellen, holott a nemzet a sajtó szabadsága nélkül nem tud létezni, mert a mely nemzet sajtóját bilincsekbe verték, annak a nemzetnek a szabadsága is béklyókba van rakva. Ezért vagyok én szívvél-lélekkel a sajtószabadságnak híve.

Itt van a választói reform kérdése. Kijelentem, hogy miként évtizedek óta, úgy most is *az általános, titkos, községenkénti választói jogot követelem*. Akit igénybe veszünk a haza megvédésében, annak jogot is kell adni, hogy az állam intézésébe a választási jog gyakorlása útján beleszólhasson. Minden ember egyforma s én ember és ember között különbséget nem ismerem.

Mint hogy minden alkotást a demokrácia és a szabadelvűség értelmében óhajtanék megoldani, a legradikálisabb embernek magamat tartom. Ezért követelem a *förendiházi reformját* is, mert szégyennek tartom, hogy valaki törvényhozónak szülessék és egyáltalán nem ismerem el, hogy valaki csak azért, mert ősei előbb szerepeltek, most hazám sorsa fölött önkényesen határozhasson.

Gyülekezési jog és adóreform.

A belügyi téren érvényre óhajtok emelni egy jogot, amelyet mindig fölemlítettem, mert nélküle a népakarat nem tud megedződni és kifejezésre jutni és mert nélküle sok helyütt ki vagyunk téve a közigazgatási tisztviselők önkénykedésének. Ez a jog a *gyülekezési jog*. Szabad ország szabad polgárainak jogot kell adni arra, hogy szabadon gyülekezhessenek nézeteik megbeszélésére és érdekelik megvédé-

Pénzügyi dráma.

Egy választás története levelekben

Arad, július 23

I.

T. c. Képviselőjelölt elhelyező iroda

Budapest.

Kérünk sürgősen egy jól felszerelt jelöltet. Valóság és kor mellette, ellenben 100.000 korona hozomány megkivántatik. A lelkesedés nagy, megválasztása több a bizonyosnál.

Tisztelettel:

Bizalmi Mór, vezérterfő.

II.

Nagys. Bizalmi Mór vezérterfő urnak

Kajászó-Szt.-Márton.

B. rendeletére szállítunk önnek 1 szaz egy darab képviselőjelöltet, első minőség, hamisítványok prompt visszavételnek. Hogy b. bizalmának minél jobban megfele hessünk, figyelemmel voltunk rá, hogy a jelölt hozománya az osztrák magyar bank fiókjában gyümölcsöző letétként kezeltessek. Szíves megrendeléseit továbbra is várva, kiváló magasra-tisztelettel jegyzünk:

Képvj. elh. iroda, s. k.

III.

T. Nagyhang János főtörtes

Helyben.

János! Terjessze el az egész városban a hirt, hogy Igereő Mihály szeretett jelöltünk pénze, 200.000 korona, megérkezett. Holnap jön még 100.000 és imádott jelöltünk. Üdv!

Bizalmi

IV.

Nagyságos Igereő Mihály urnak

Budapest.

Megválasztásod több, mint bizonyos. A nép lelkesedése határtalan. Jobb ma egy tuzok, mint holnap egy veréb se. Szervusz, vén csibész! Barátod Mór.

V.

Tekintetes Igereő Mihály urnak

Budapest

Nem értelek téged, Mihály. Hol a pénz? Az egész várost telelármasztunk, hogy itt van, megérkezett, a kutya is pénzt eszik és ime a kutya se kap semmit. Hát lesz, vagy nem lesz? Szerelemből nem élünk, azt tudhatod. A néphangulat kezd ellened fordulni, mert azt mondja, hogy mért nincs pénz, ha van? Kérünk táviratilag 50.000 koronát a párt megerősítésére. Barátilag üdvözöl

Bizalmi.

VI.

T. Igereő Mihály urnak

Budapest.

A választók türelmetlenek. Egyik másik már átszökött a többi pártokhoz. Mi lesz a pénzzel? Az izgatottság nőttön nő és nincs az a hármasszékkel megáldott hölgy, aki várandósabb volna szavazóinknál. Melegen ajánlom a pénz felléptetését, mert már közeledik az utolsó felvonáshoz, amely a 100000 koronát minden levonás nélkül kívánja. És te még az 50.000-et se küldöd. Ez nem eljárás, sőt nem is kávéház. Zászlóköltésre azonnal köll 10.000 korona, küldd legalább azt.

Tiszteletteljes üdv

Bizalmi Mór.

VII.

Igereő Mihály urnak

Budapest.

On talán tréfál? Azt írja, hogy nincs is pénze? Hát ha nincs: micsoda alapon akar maga képviselő lenni? He? Nem akarom magát megsérteni, de mondhatom, hogy a holnapi választáson úgy megbukik, mint egy első gimnazista. Tudja?! Hát most már

vessen magára és küldje el készkiadásalmat, 2000 koronát.

Kiváló tisztelettel:

Bizalmi Mór.

VIII.

Igereő Mihály

Budapest.

Tudatom, hogy csufosan megbukott. Pizkos eljárása után nem veheti rossz néven, hogy bepörlöttem önt. On izé.

Minden tisztelet nélkül

[Bizalmi Mór s. k.]

Előttünk, mint tanuk előtt:

Két olvashatatlan aláírás

A leveleket másolta

luj.

A дума feloszlatása. Összeesküvés a cár ellen

(Bomba Pobjedonoszev ellen.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, július 23

A cárizmus örülete ma megtette a megsemmisüléséhez vezető lépést, feloszlatta a dumát.

A дума feloszlatása a hadüzenete a cári udvarnak az egyre izmosodó orosz szabadságmozgalom ellen. A reakció lázasan készült erre a döntő csapásra. Olyan hadsereget vontak össze Pétervárra és környékére, amely tultett még a keletázsiai harctérre küldött hadseregen is. A Néva jegére ágyut vontattak. Pétervárra és kerületére az ostromállapotot, Kievre a hadiállapotot hirdették ki.

Azonban a nép sem maradt tétlen. A legközelebbi órák talán már hírére adják az általános politikai sztrájkot, amely szervezettségében és terjedelmében még a múlt évi nagy sztrájkokat is fölülmulja. A feloszlatott дума többségének a tagjai Finnországban gyűlnek össze, hogy megbeszéljék a további teendőket. És a szervezett ellentállás mellett a bomba is akcióba lép: Pobjedonoszev ellen merényletet kíséreltek meg. A nagy párbaj megkezdődött az autokrácia és a népszabadság között.

Pétervár, július 22. A mai hivatalos lap a cár ukázat közli, amelylyel elrendeli a birodalmi дума feloszlatását és az új дума egybehívását 1907. március 5-ére állapítja meg. Az új választások idejét később fogják közzétenni.

Pétervár, július 22. Bár a birodalmi дума feloszlatására vonatkozó rendelet csak reggel 4 órakor vált ismeretessé, a hír már is elterjedt a nép közt. Észrevehető a nyomott hangulat. Tegnap éjfélig vonultak be ide csapatok a táborokból és a szomszédos helyekről, még pedig négy gyalogezred, a lovasgárda, továbbá számos huszár és uhlánus század, gránátosok és gépfegyverosztályok. A дума palotája mellett huszárok állanak. A Novoje Vremja szerint a hatóságok mára nagyobb zavargásokat várnak a pétervári kerületben. A rendőrség erélyes intézkedésekre kapott utasítást.

Pétervár, július 23. Mindenütt katonaság áll készenlétben. A dumát és környékét csapatok őrzik. Több idegen képviselőt és különböző idegen palotákat katonailag megszállták. A Néva közelében és környékén ágyukat állítottak fel. Az utcán az emberek élénken tárgyalják a manifesztumot. A konzervatívok örülnek a

kormány erélyén. Lanny főkapitány rendkívüli felhatalmazásokat kapott. Az összes forradalmi újságok megjelenését betiltották.

Fáris, július 23. Mint a Journal Pétervárról jelenti, egy Kronstadtból érkezőt hadihajónak a cár által való megsemmisítését hirtelen lemondták. Ugyanaz a lap közli azt az eddig meg nem erősített hírt, hogy kronstadti tengerészkatona között összeesküvést fedeztek fel, mely arra irányult volna, hogy hatalmukba ejtsék a péterhofi kastélyt, azt felgyujtsák és a cárt elfogják.

Pétervár, július 22. Kronstadtban nagy összeesküvésnek jöttek a nyomára. Az ötödik, hatodik, nyolcadik és a tizenkettedik flottahadosztályok legénysége esküdött össze. A tervük az volt, hogy a péterhofi cári palotát felgyujtsák és a cárt elfogják. Az összeesküvésben több nagytámasz katonatiszt is kompromittálva van. Számos embert letartóztattak.

Pétervár, július 22. A Brseviya Vjedomosti szerint merényletet követtek el Pobjedonoszev ellen. Íróasztala alatt felrobbant egy bomba, mialatt Pobjedonoszev még a másik szobában volt. Sértetlen maradt, de úgy megijedt, hogy ágyba kellett feküdnie.

IRODALOM ES MUVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Gül-Baba, operett.
Szerda: Smólen Tóni, bohózat. Faludi Károly jutalomjátéka.
Csütörtök: Nincs előadás.
Péntek: A peleskei nótárius, bohózat. (Zóna előadás.)
Szombat: Trilby, színmű Kápolnai Juliska jutalomjátéka.
Vasárnap: Délután: Gyöngyölet, bohózat. Este: Tótleány, népszínmű.
Működés: Leányka, operett. A karszemélyzet jutalomjátéka Felhő Rózsi főléptével.
Kedd: Kis pajtás, vígjáték. Bíró Irén bécsütöllepte. (Utolsó előadás.)

* Jutalomjátékok a színházban. Az utolsó hét műsorán szerdára kitűzött Smólen Tóni Faludi Károly jutalomjátéka lesz. Szombaton K. Kápolnai Juliska jutalomjátékát Trilby megy. Hátfőn a karszemélyzet jutalomjátékát Leányka operett kerül színre, Felhő Rózsinak, a szegedi színház primadonnájának vendégfelléptével. Kedden utolsó előadásul Bíró Irén bucsufelléptével, ki szeptemberben a Vigszínházhoz távozik, a Kis pajtás vígjáték van kitűzve.

* Felhő Rózsi Aradon. Felhő Rózsi, mint említtük, folyó hó 30-án a karszemélyzet jutalomjátékán a Leányka címszerepében fog újra aradi közönség elé lépni. Felhő Rózsinak, bir szerinti, legbrilliansabb alakítása e szerep, melyet Szegeden oly sikeresen kreált, hogy husz estén át gyönyörködtette remek játékával a közönséget, a mi nagy dolog, mert Szegeden ritka az a darab, ha még olyan jó is, amely a buszadik előadást megéri. Csupán Felhő Rózsi kiváltsága és művészete tette lehetővé, hogy a Leánykát Fedák Sári után 5 játszóla leg-többször az országban.

* A szeged-vásárhelyi színi szövetség. Szeged város színiügyi bizottsága ülést tartott, amelyen Weiner Miksa bizottsági tag beszámolt arról az utóról, amelyet a balügyminiszter leirata folytán tettek Vásárhelyen a színi szövetség újból való létesítése iránt. Azonban ott tudtára adták nekik, hogy a vásárhelyi közönség annyira ragaszkodik Szendrey Miksa aradi igazgatóhoz, hogy nincs is kilátás arra, hogy Makó Lajosnak a nyári állomása Vásárhelyen legyen. A bizottsági ülésen több felszólalás történt s úgy állapodtak meg, hogy a miniszterhez fölterjesztést tesznek, amelyben előadják, hogy Szeged mindent megtett, a határon túl is ment a színi szövetség létesítésében, de az nem sikerült. Ha a miniszter mégis akarja a szeged-vásárhelyi színi szövetséget, a saját hatáskörében intézkedjenek.

Az aradi választás.

Pártgyűlések, programbeszédék. — A vasárnapi agitáció. — Képviselők Aradon. — Vázsonyi beszédel. — Ciorogariu nem lép fel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23.

(Komjáthy és Arad.)

A vasárnap és a hétfő a programbeszédék napja volt. Az összes pártok agitációja a tetőpontra hágott. Az egész várost robogó kocsik, szaladgáló kortesek járják be s az ezer féle incidenssel tarka választási mozgalom egész más képet ad Aradnak, mint amilyen a város így hét-köznapokon lenni szokott.

Mai tudósításunk:

A Müller-párt.

A döntő csatát megelőző vasárnapon, tegnap Müller Károly is programbeszédet mondott. A párt végrehajtó bizottságának élén délután Arad Gájba ment kortesutra, leirhatatlan lelkesedést kelte mindenütt a választó polgárság körében. A külváros román lakói csak úgy ünnepezték, mint a magyarok, akik valamenyen benne látják az aradi mandátum leghivatottabb örökösét.

Ma este a megállapodáshoz híven az uterem-utcai Nagy János főle vendéglőben mondotta el programját, jobban mondva: programjának egy részét, minthogy tudvalevőleg kerületenkint, minden alkalommal más más részletkérdésre kitérve, külön-külön ismerteti elveit. A választó polgárságnak igen nagy száma ünnepezte itt Müller Károlyt, aki mellett oly nagyfokú lelkesedés nyilvánult meg ez alkalommal is, hogy abszolút joggal lehet következtetni Müller Károly győzelmére.

A két programbeszédéről az alábbi tudósításunk számol be:

(Programbeszéd Gájban.)

A függetlenségi és 48-as Müller-párt végrehajtó bizottsága, élén Müller Károlyival tegnap délután három órakor kocsikon és zászlók alatt kiment Gájba, ahol Müller Károly a szerb templom előtt elmondotta programbeszédét.

A nagy számban egybegyűlt választópolgárság nagy lelkesedéssel fogadta a képviselőjelöltet, aki Vizer Lajos elnöki megnyitóját után emelkedett szólásra.

— Örömmel látja — ugymond — hogy az összetartozandóság érzése nem veszett még ki azokból, akikkel együtt teremtette azt meg huszonöt éves, fáradhatatlan munkássággal. Mert csak összetartással lehet valamicskét elérni azokból a jogokból, amelyek mindenkit megilletnek. Még mindig nincs általános, titkos választói jog, amely nélkül pedig egy lépést sem tehet előre a magyar nemzet. Akkor megmondhatja a nép is, hogy mit akar s az előtt az akart előtt az egész országnak meg kell hajolnia. Csak az általános választói joggal lehet segíteni azon az országos bajon is, hogy a magyar fiukat három évre foglalja le a hadsereg, mikor nagyon elég volna két éves katonai szolgálat is.

Igy van az ország az adófizetéssel is. A két hoidas gazda aránylag sokkal több adót fizet, mint az a nagybirtokos, aki kétezer holdas latifundium fölött rendelkezik. Be kell hozni a progresszív adót, amely véget vet a mostani égbekiáltó állapotoknak. De nemcsak a nagypolitikára kell súlyt helyezni. Vannak városi érdekek is, amelyeket a viszonyokkal ismerős ember sokkal inkább elősegíthet, mint az idegen. A polgárságtól függ, hogy ki legyen a képviselő, de az a helyes, hogy olyan embert küldjenek föl a parlamentbe, akit ismernek.

Müller Károly beszédét kitörő, lelkes éljenzés és taps követte, amelynek csillapultával Steyff Miklós tanító szolt román nyelven a román ajku hallgatóságához, akik csaknem kivétel nélkül Müller Károly zászlaja alatt csoportosulnak.

Azután Benedek Árpád mondott nagyhatású, a hazafias érzéstől áthatott beszédet, amelyvel magával ragadta a nagyszámu hallgatóságot. Rámutatott arra a hosszú, évtizedes munkára, amelyet Müller Károly mindig lelkesen és fáradhatatlanul dolgozva előtört a polgárság körében. Valamenyen ismerik az ő lelkét, még a gondolkozását is, amely egyenes és nyílt, mint olyané, akinek semmi rejtegetni valója nincs az emberek elől.

Majd munkára, fáradhatlan tevékenységre buzdította a hallgatóságot, hogy 26-ikán a leáldozó nap Müller Károlynak győzelmesen lengő zászlajától bucsuzzék el.

A nagyhatású szónoklat után Vizer Lajos berekesztette a gyűlést, amelyről hosszú kocsisokkal vonultak vissza a városba.

(Pártgyűlés a II. kerületben.)

A függetlenségi és 48-as Müller pártintéző bizottsága ma este kilenc órakor az uterem-utcai Nagy János főle vendéglőben tartott pártgyűlést, amelyen a választók oly nagy számban jelentek meg, hogy a tegnapi gyűlés példátlanul áll a választási küzdelemben.

Vizer Lajos elnöki megnyitójában megemlékezett azokról a támadásokról, amelyek Müller Károlyt, a függetlenségi párt kivált töredékének egyik vezére részéről érték. A támadó azzal vádolta Müllert, hogy megbontotta a párt-egységet és akkor hagyta el, amikor szükség lett volna rá. Ezt a támadást Vizer kortesfogásnak és rágalomnak minősítette. Müller Károly mindig fenn lobogtatta a függetlenségi zászlót, s csak hogy egyet említsen, az ő elnöksége alatt buktatta meg a párt Fekete Miksát, a szabadelvű párt pretotipikus alakját.

Bebizonyítom — folytatta Vizer Lajos beszédét, — hogy épen a vádlók estek abba a hibába, amelyvel Müllert kárhoztatják. 1904. decemberében összeülte a végrehajtó bizottságot, amelynek egyik elnöke főleg hallatára kérte fel Müller Károlyt Vörös László ellen a jelöltség elfogadására. Akkor ő azt felelte, hogy kisebbnek érzi magát, min sem a túlhatalom ellen szembe merne szállni. Ezenben azt ajánlotta, hogy csakis országos nevű emberrel menjenek bele a választási küzdelembe. — A párt erre Barabás Bélát jelölte. Müller pedig, azzal a megokolással, hogy a meggyőződése szerint kétes kimenetelű ütközetbe nem viszi a pártot, lekötözte az elnökségről, kijelentve, hogy mint közkatona akar dolgozni. És dolgozott is. Én mint pártelnök tehát visszautasítottam azokat a vádakot, amelyekkel most éppen mi illehetjük őket. Én azonban nem nyulok ehhez az eszökökhöz, holott a sajtó lépten-nyomon figyelmet bennünket, hogy azt az embert, aki elszakadt tőlünk, ne engedjük a választási küzdelembe. Csak mi tartunk össze a pártot a győzelem, Müller Károly győzelméért. Akkor a hat el. (Lelekes éljenzés és taps)

Azután Jós Béla megmondott tartalmas, lelkesítő beszédet, amelyet a hallgatóság sűrűn megszakított a tapsok és a vádalkodások által.

Majd Benedek Árpád szólott az egybegyűltekhez:

— Azt mondta valaki előttem, hogy legyünk gavallérok, ne bántsuk az ellenjelöltet. Fényes Samuról itt nem is lehet szó, mert ő tisztesség-szökevényekkel dolgozik. De a függetlenségi párt hivatalosnak minősített töredékében a vezérek minden eszközt felhasználnak arra, hogy Müllert bántsák és lehetőleg befektessék. Én pedig az előttem szólótól eltérően azt mondom, hogy amilyen az adjon-isten, olyan a fogadj-isten. Ha követ dobálnak, fogjuk a követ és hajtsuk vissza.

Tegnapelőtt együtt ebédeltem Komjáthy Béla urral. Odavitték a moterosék, akik még nem régen Vörös Lászlóhoz mentek deputációba. Hogy szóljak valamit, megkérdeztem tőle, hogy volt-e már Aradon? Egyszer fiatal koromban, mint ügyvéd jártam Aradon, felelte Komjáthy. Valakit pöröltem és a törvényszéken volt dolgom. Néhány órát töltöttem ott s azzal tovább utaztam. Így egyáltalán nem ismerem Aradból semmit, csak hallottam, hogy itt végezték ki a tízenhárom vértanút. Az a hír kelt szárnyra a városban — mondottam én, hogy vagon-számra szállította Aradra az ezüstöt. Pénz nincs, volt a válasz; — de azért a nagyságos ur pástétomot evett és pezsgőt ivott. Komjáthynak tehát még az az érdeme is elesett, mintha pénze volna. Igérek mindent, — mondotta — de pénz helyett is ígéretet adok.

Mi nem vagyunk olyan nagy urak, hogy a Fehér Keresztben ennénk a pástétomot és innánk a pezsgőt. Mi hozzászoktunk a barátságos kis kocsmákhoz, ahol testvér mindenki, osztályosa egymás sorsának. Ép így testvérünk, sorsunk osztályosa Müller Károly is, aki közöttünk élt és veünk dolgozott. És mi most itt bebarátkozunk Barta Ödönnel, a geszti ügyészszel, a vasutasok hőhőrával, hogy azután faképnél hagyjon bennünket, ha nem lesz szüksége ránk. Ilyen embert a mi testvérünkkel összehasonlítani bűn, hát még elébe tenni. Bizom a polgárok józanságában és bölcsességében, hogy Müller Károly zászlaját győzelemre viszik. A csatában nem a hadvezéreké az érdem, hanem a közkatonaé, akik eldöntik a csata kimenetelét.

Viharos taps és éljenzés zúgott föl Benedek Árpád lelkesítő hatású beszéde után. Majd Müller Károly emelkedett szólásra és az alábbiakat mondotta:

(A programbeszéd.)

— Mélyen tisztelt polgártársaim! Az a megtisztelő bizalom, amelyvel engem jelöltek, kötelességemé teszi, hogy minden kerületbe elmenjek és fogadalmat tegyek, hogy abban az esetben, ha a mandátummal engem tüntetnek ki, becsületesen és tisztességesen megfelelek kötelességemnek. Három évtized óta sokszor volt előttem a helyen, hogy közösen megbeszéljünk egyet-mást. Mikor idejűnk, úgy érzem, mintha östanyára mennék, ahol fiatal korom óta azért faradozunk, hogy a szólásszabadságot mindenkiére kiterjesszük. Ebben a kerületben karöltve dolgozott iparos, latelner, földműves, kereskedő és most nyakunkba akarnak ültetni egy idegent. Vigyázzunk, össze ne vesszünk, mert akkor nem tudunk megszabadulni ettől a negyedikétől. Mindig meg tudunk egymást érteni,

sére. Ezért szükséges a gyűlekezési jogot törvényhozásilag szabályozni.

És most szólanom kell a magyar népek egyik régen és súlyosan érzett bajáról, az adórendszeréről, amelyet igazságtalannak és a kis ember kizsákmányolásának tartok. Ezért nem halasztható el az adóreform, melynél szerintem az első és másodosztályú kereseti adót *egészen el kell törölni*, továbbá a *letminimumot megállapítani* és az egész adórendszert a *progresszív adó elvén fölépíteni*. Mert ha a szegény embernek száz forintnyi jövedelméből öt forintot kell adóra fizetni, ez sokkal súlyosabb teher, mint ha a kétszáz forintot tevő jövedelemből tízet vonnak el.

Magyarország adójövedelmének nagy részét a fogyasztási adók képezik, pedig a *fogyasztási adó a szegény néppel szemben csaknem rablás*, mert épen azokat a fogyasztási cikkeket sújtja, amelyek a mindennapi életszükségleteket képezik. Ezen változtatni kell, mert addig nem lesz nyugalom az országban, amíg becsületes, igazságos adózási rendszer nem lesz.

Az iparfejlesztés.

Hosszu századokon át Ausztria közgazdasági politikája abban nyilvánult, hogy Magyarországot gyarmatnak tekintette és arra igyekezett, hogy iparunk ne fejlődhessék, maradjunk csak agrár állam, verme Ausztriának, mely anyagilag meg ne erősödjék.

Ha mi egy hadjáratban milliókat tudunk költeni efemer dicsőségért, sokszor nem is a nép érdekelért, hanem kizárólag az uralkodó akaratáért, akkor az ország közgazdaságát ha kell, milliókkal, ha kell még több milliókkal is meg kell erősíteni. Azért nekem mindig az volt a törekvésem, hogy anyagi áldozatokkal az állam minden erejével törekedni kell az ipar fejlesztésére és ezáltal az ország munkásállományának kereseti és megélhetési viszonyait is javítani.

A hitbizományok ellen.

Sokak előtt ismeretlen és veszélyesnek látszik a kérdés, de most már meg kell jönnie annak az időnek, amikor minden ember gondolkodását áthatja annak a szüksége, hogy a nagy tömegek jólétéért kell küzdeni, az erőviszonyokat meg kell változtatni és nem az öröklött, hanem a szerzett és becsületes munkával kivívott öröknek kell érvényesülniük. Ma még az ország földesural vezeték az országot, holtott anyagi és szellemi szolgálataikkal a kisemberek összessége tarthatna számot erre.

Első törekvésem lesz *küzdeni a hitbizományok ellen*, mert azokat helyteleneknek és károsaknak tartom. Védelemben óhajtom részesíteni a *kisbirtokos*, mert a hazafiai lélek ott nyilvánul meg a csendes tűzhelyen és biztosítani akarom a szegény iparos szerszámát, hogy el ne kótyavetyéljék és a tönk szélére ne juttassák őt és családját is.

Óhajtom a *szegényügy*, valamint a *munkásügy rendezését*, hogy a munkás ne legyen a nagyok és hatalmasok önkényének kiszolgáltatva.

Nekem mindig fáj, ha látom, hogy egyesek külön pártot alakítanak és azt mondják, hogy ők szociális politikát csinálnak. Hiszen minden becsületes magyar embernek kötelessége fízet csinálni, a szociális alkotásokat előmozdítani.

Fölhozhatnám itt a kórház-ügy és a munkáslakások kérdésének rendezését, melyre nálunk mindig azt mondják, hogy nincs pénz. Hát nem lehetne a nagy vagyonok örökösödési illetékét oly összegben megállapítani, hogy juttassa ezeken az eszméknek a megvalósítására?

Ingyenes állami oktatás

Bár respektálok mindenkinek benső meggyőződését a hit terén, mert a lelkiismereti szabadság híve vagyok, a magyar állam területén *sem ismerem el másnak a jogát, hogy neveljen, mint az államnak*. Követelem az ingyenes állami oktatást, mert az államnak kötelessége a nép műveléséről és tanításáról gondoskodni. Tanítót is csak a magyar állam képezhesen, mert nem tűrhető meg, hogy idegen emberek idegen törekvéseknek a magyar nemzet ellen nevelhessenek.

Köztisztviselők fizetésrendezése.

Soha irigység nem bántott, ha egyik-másik embertársam szellemi képességeit magasan értékesítette, de ádáz ellensége vagyok annak, hogy a társadalom egyes osztályokat kizsákmányoljon. Itt van a magyar tanítósg. Megfejtett munkássággal és roppant kötelességtudással látják el a nemzet oktatását, és mi a jutalmuk? Az, hogy többet koplalnak, mint a mennyit jóllaknak. Ennek a szerencsétlen állapotnak véget kell vetni s ezért a nemzetet nevelő tanítósg anyagi jólétéért minden erőmmel, ha kell, még ezzel a kormányval szemben is sikra fogok szállani.

Ugyanígy szomorú a helyzet a *vasúti alkalmazottaknál*. A magyar vasutasok, akik az ország roppant közvagyonát kezelik és családjuktól elszakítva teljesítik nehéz szolgálatukat, megérdemlik, hogy jogos kívánságaikat kielégítsék és ezért mindenkivel szemben követelem, hogy ez a derék testület, de különösen a kisebb tisztviselők, altisztek és munkások kemény szolgálatuknak megfelelő javadalmazásban részesüljenek.

A magyar államháztartás gépészeti, a tisztviselői karral szemben a legnagyobb igazságtalanság történt. Igéreteket tettek nekik, de apránként visszaszívták mindent, sőt még a létező törvényeket sem hajják végre. Hiszen most is vannak fizetési fokozatok, amelyeket nem töltenek be csak azért, hogy megtakarításnak vele és azután a hadügyi molochnak juttassák.

Szabadelviség, nem demagógia.

Engem fiatal gyermekkoromtól kezdve egész életemben a hamisítatlan szabadelviség vezérelt, az a szabadelviség, amely nem egyes kiváltságosak, hanem a tömegek jólétét, a nép összességének boldogulását tűzi ki célul maga elé. És itt egy vallomást kell tennem. Ez az én működésem, ez a törekvésem, nagyon sok ember szemében szálla és annak bizonyos rétegét a társadalomnak, amelyek engem demagógnak tartanak, mert *nem igyekszem támogatni az osztályuralmat*, amely fölöttünk van. Nem is igyekszem az ő szeretetüket kivívni, mert abban a pillanatban, amelyben ők helyeselnék politikámat, tudatára jutnék annak, hogy rossz uton haladok.

Komjáthy — Aradnak.

Sokan úgy fogják föl a képviselő és a választókerület közötti összeköttetést, hogy ha a képviselő a jogát igénybe veszi, akkor már kötelességet is teljesített. Én úgy fogom föl ezt a megfizetendő összeköttetést, hogy ha valaki egy kerület képviselőjére vállalkozik, akkor kötelessége neki azt a viszonyt ápolni, bizalmassá és bensősé tenni. Ha én az önök bizalma folytán az aradi kerület képviselője leszek, — nem üres ígéretképp mondom, mert tisztességes ember ezt nem teszi, — én ezennel kijelentem, hogy a *választókerület minden polgára nálam nyitott ajtót talál*, úgy segítsem az isten. Az az összeköttetés, a viszonyok ismerése s az a törvénytudás, ami nekem föladatomban, mindig rendelkezésükre fog állani azzal a becsületes tö-

rekvással, hogy minden jogos kívánságot teljesítsék.

Az országgyűlési képviselő ugyan az országé, de azért mégis vannak a kerületeknek bizonyos kívánságai, amelyeknek képviselőjére a törvényhozásban és a kormányzatnál első sorban az országgyűlési képviselő van hivatva. Én nem vagyok aradi ember, de az első percben, amikor megfizetendő értesülésüket megkaptam, igyekeztem magam minden oldalról informáltatni. Ismerem már az indóház, a konverzió, a vashidak kérdését és becsületesemre mondom, hogy *nem volt a kérdéseknek tüzezőbb szószólója, mint amilyen én leszek*. Nem mondom ezt azért, hogy önökre erőszakoljam az irántam való bizalmat, hanem azért, mert lelkem, becsületesem mindenkor azt parancsolta, hogy dolgozzam az általam képviselt választókerület érdekében. Mert az a munka, amelyet az ember csak kötelességből és nem lélekből tesz, mindig meddő marad. Ha önök hozzám fordulnak ügyekben, biztosíthatom önöket, hogy jóakaratomban, szorgalmamban, szeretetemben nem fognak csalódní soha.

A program betartásának egyedüli biztosítéka a képviselőnek politikai, sőt tovább megyek, egyéni becsülete. Ha önök azt fogják tapasztalni, hogy most mondott programomtól eltértek, ne tartsanak becsületes embernek, pedig az akarok maradni.

A nagyszámú közönség a magvas; hűvel előadott egy óras beszédet, melyet végig sűrű helyesléssel kísért, élénken megtapsolta és lelkesen megéljenezte Komjáthy.

A zsidónő.

Asszonyok a politikában.

(Az osztrák miniszterelnök felesége.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23

A zsidó nőknek már az ókorban is nevezetes szerep jutott a politikában. Mindnyájan ismerik a szép Eszter érzelmes történetét, aki a gonosz Hámannel szemben a zsidókat megmentette a perzsa király véres haragjától. Most, hogy az emancipáció és recepció ellenére zsidó ember nem juthat vezető politikai állásba, a szép zsidó asszonyok előtt már rég megnyitottak a minisztériumok kapui.

Még a pogromok hazájában, Oroszországban is, *Witte* minisztert nem akadályozta miniszterségében az, hogy zsidó nőt vett feleségül és különösen a portsmouthi béke után a pétervári arisztokrácia szalonjai is megnyitottak *Witte* Margit grófné előtt, akit egy ízben a cárné is vendégül látott magánál.

De nemcsak a messzi Oroszországban, egy másik reakcionárius hajlamu országban, Ausztriában is most egy zsidó származású hölgy igen előkelő társadalmi állásban van.

A zsidó hölgy, akiről szó van, *Beck* Miksa *Vladimir* báró osztrák miniszterelnök felesége. *Beck* báróné zsidó származású. Apja *Mayer* Albert kereskedő, a *Mayer* V. és fia *guntransdorfi* nagykereskedő cég főnöke. *Mayer* Albert lánya azelőtt *Dóczy* Lajos bárónak, a külügyminisztérium jelenleg nyugalmazott osztályfőnökének volt a felesége és miután első férjétől elvált, *Beck* báróhoz ment feleségül.

Beck bárót tudvalevőleg a trónörökös ajánlatára nevezték ki két hónap előtt osztrák miniszterelnöknek. Amikor első ízben jelent meg a király előtt, *Beck* báró utalt családi viszonyaira, amelyek miatt — ugymond — attól tart, hogy politikai küldetése nem jár eredménnyel. A király — mint igen beavatott helyen említik — ez alkalommal csak annyit szolt *Beck*nek:

— Az én feleségét ösmerem és becsülöm. Azt hiszem, ez elöreged.

A király nyilatkozata után Beck báróból miniszterelnök, Mayer Albert leányából miniszterelnöknek lett. De úgy látszik, Ausztriában a királyon kívül több liberális ember nincs is. Erre mutat legalább az, hogy a bécsi arisztokrácia és a kamarilla Beck báró kinevezésének napja óta zűnnetlen hajszát folytat a zsidó származású miniszterelnök ellen. Az intrikák szála pedig egy főhercegnői budoárba futnak össze, annak a főhercegnőnek budoárjába, amely a hosszú magyar válság alatt a bécsi antiszemita haditábora volt. Es a főhercegnő budoárja el is ért annyit, hogy Beck báró az őszkor kénytelen lesz helyét elhagyni. Mert a felesége zsidó.

Nálunk is volt egy miniszter, aki zsidónál vett feleségül. Lukács László minisztersége utolsó idejében feleségül vette özvegy királdi Herz Zsigmondot. Az ő politikai karrierjének azonban egyáltalán nem árta ez a házasság. Miniszter ugyan már aligha lesz belőle, de nem azért, mert felesége zsidó származású, hanem azért, mert nem vágyik már politikai babérokra.

Polónyi és a Norddeutscher Lloyd.

(Egy érdekes pör.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 23.

Nagy feltűnést keltett az „Az Ujság” című lap e hó 18-iki számában megjelent az a közlés, mely azt a látszatot igyekezett kelteni, mintha Polónyi Géza igazságügyminiszter még mindig föntartaná azt az összeköttetést, amely ügyvéd korában állott fenn közte és a német hajóstársaság, a Norddeutscher Lloyd között. A cikk három táviratot ismertetett szösz szerint való szövegében, azonban a címzések és az aláírások nélkül. Két telegrammban bizonyos, kívándorlásra csábító hirdetéseknek vidéki lapokban leendő elhelyezéséről volt szó s ezeket a táviratokat Polónyi Dezső dr. nak, az igazságügyminiszternek fiának ügyvédi irodája küldötte volna Brémába. Csekhamar jelentkezett azonban az igazi feladó, Schwarz Samu hirdetési ügynök, ki a hajóstársaságnak a kérdéses dolgban megbízottja volt.

A harmadik távirat, mely az *Ujság* hasábjain látott napvilágot, szintén csak a száraz szöveget adta, benne Polónyi névvel. Küldője ekként emlékezett meg közlésében az igazságügyminiszterrel:

— Polónyinnál jártam, de az emberek feledékenyek!

Ugy tűnt fel, mintha ezt a táviratot is a Missler-féle brémai hajóügynökséghez, a Norddeutscher Lloyd képviselőjéhez intézték volna. De e tekintetben is csakhamar tisztult a helyzet. Mert igaz ugyan, hogy feladó gyanánt egy akkor Budapesten tartózkodott berlini lakos, Wohl Lajos dr. szerepelt, de ez a táviratot feleségéhez intézte. Ez az utóbbi körülmény azonban egyáltalán nem tűnt ki a lapbeli közlésből, amely — mint fentebb említettük — egyszerűen elhagyta a címzést.

Az ügynek most folytatása lesz a bíróságnál. Nevezetesen Wohl megbízásából dr. Várkonyi Oszkár ügyvéd ma az említett lap ellen följelentést tett *táviratitók megsértése miatt*. Följelentést tett továbbá a táviratitóknak közhivatalnok által történt megsértése miatt is, abból a feltevésből indulva ki, hogy valamelyik táviratitóst bocsátotta a lap rendelkezésére a kérdéses telegrammok szövegét. Ez a panasz egyelőre „ismeretlen tettes” ellen szól s a benne eladottak szerint az illető tisztviselő, kapott

megbízása értelmében szemmel kísért és kiszolgáltattott minden olyan táviratot, melyben a Polónyi-név előfordult és Németországba volt továbbítandó.

A panasz tárgyában a királyi ügyészség elrendelte a nyomozást.

A pap büne.

Beszélgetés Irsay képviselővel

(Rehabilitálni akarják.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23.

A kolozsvári református egyház lelkészét, Irsay József országgyűlési képviselőt, arra ítélte az egyházi főtörvényszék, hogy minden javadalmazás nélkül fél éven belül hagyja el a kolozsvári ekleziát. A rendkívül szigorú ítéletre — mint ismeretes — az szolgáltatott okot, hogy Sz. Z. közös hadseregbeli ezredes, aki állandóan Hercegovinában tartózkodik, azzal vádolta Irsay lelkész, a gyalul kerület képviselőjét, hogy *családi szentségét bemocskolta és idegen vagyont tulajdonított el*. Emondta a fejjelentés, hogy Irsay viszonyt folytatott a Kolozsváron lakó ezredesnével és hogy pénzt csalt ki és kapott az ezredes feleségétől, aki hiszterikus, könnyen szuggérálható asszony. Az egyházi törvényszék már a múlt hónapban hozott ítéletet ebben az ügyben s az erdélyi református egyházkerületi főtörvényszék a múlt héten egyhangú atározattal helybenhagyta a köztörvényszék ítéletét.

Irsay József ügye nagy szenzációt keltett Kolozsvárott. A város közönsége úgy gondolkozik, hogy az egyházkerületi főtörvényszéknek nem lett volna szabad Irsay ügyét nyilvánosan tárgyalni. Másrésztől úgy vélekednek, hogy Irsay ügye polgári bíróság elé tartozik. Az egyházi törvényszék hatásköre csak odáig terjed, hogy megállapítsa, a vádlott bűncselekménye a papi állás méltóságával összefér-e vagy sem? A házasságtörés ténye beigazolódott, jelenlegi állásától tehát minden javadalmazás nélkül megfosztották; de a nyilvános tárgyalás, ha nem is tendenciózusan, meghurcolta a lelkész polgári becsületét.

A kolozsvári reformátusok egyrésze törhetetlenül kitart Irsay József mellett. Sokan azt hangoztatják, hogy ha lelkészüket elmozdítják, úgy kitérnek vallásukból. Mások viszont feltétlenül elítélik Irsayt, mert papi állásának méltóságát megsértette.

(A pikáns akták.)

Az egész szenzációs ügy legérdekesebb részét azok a pikáns akták, amelyek Sz. Z. nével, az érdeklődés központjában álló ezredesnével, illetve a pap és az ezredesné viszonyára vonatkozó tanuvallomásokkal foglalkoznak.

Az ezredes fejjelentésének vétele után az egyházmegyei ügyész szükségesnek tartotta a vizsgálat elrendelését és fölítette a kérdéseket: Miképpen keletkezett az ismeretség? Kereste-e azt Irsay? Követelt-e el házasságtörést? Igaz-e, hogy megszarolta az asszonyt? Igaz-e, hogy éjjelenként részegen felkereste?

Es ezekre a kérdésekre a tanuvallomások igenlő választ adtak. Orosz Julia cselédleány például a legapróbb részletekig előadta, hogy keletkezett az ismeretség. Többször látta Irsayt éjszakánként megjelenni. A lámpát rendszerint kioltották. Hallotta, hogy a lelkész így szól az asszonyhoz:

— Számár lenne, ha nem tartana szeretőt, hiszen az urának Hercegovinában négy is van! Özvegy Sersz Antalné is látta, hogy reggel kilenc órakor hagyta el a lelkész az ezredesné házáat. Így vallottak mások is.

Sz. Z. ezredes felesége harmincöt éves, szép,

egészséges asszony. Az ura nyolc éve Hercegovinában állomásozik és különválva él a feleségétől. Református vallású, de megkeresztelte magát katolikusra. Mikor azután Irsayt megismerte, ismét visszatért a református egyház kebelébe. A lelkész azt hiszi, emiatt is sokan haragszanak rá és ebből következtek, hogy viszonyuk volt.

(Mint mond Irsay.)

Irsay József alacsony termetű, rokonszenves arcú ember, aki magyar viseletben jár és derűs, örökké mosolygó arcával igen jó benyomást tesz az emberekre. Már nem fiatal. Tul van a negyvenen. Mint ő maga mondja: „élemedett ember”, de azért aféle szép ember, aki iránt könnyen érezhető mély rokonszenvet a „szép asszony”. Irsay József egy újságírónak a következőket mondotta el ügyéről:

— A lapok tudósítása hozzávetőleg igaz. Igaz az, hogy az elsőfoku bíróság és most a másodfoku is marasztaló ítéletet hozott ellenem. Igaz az, hogy erre az ítéletre az az ellenem támasztott vád adott okot, hogy egy urlaszonynyal viszonyt tartottam fenn, tőle pénzt fogadtam el s gyöngességét kihasználva, kolozsvári házáat tőle megvettem. De nem igaz az, hogy megfosztottak papi állásomtól. Az ítélet úgy szól, hogy *fél év alatt el kell hagyni kolozsvári állásomat*, de bárhol másutt azután is végzettek papi funkciót.

— Mi igaz a vádakból? — kérdezte az újságíró.

— Igaz az, hogy az asszonytól pénzt kaptam. Adott pénzt: de ugyszólván rámtukmálta azt és én abban a hiszemben voltam, hogy átérésének emlékére teszi és később majd megbatározza, hogy milyen célra fordíttassék az a pénz. Az asszony férje császári és királyi ezredes. Én fölajánlottam, hogy tanulmalmal az egész ügyet megvilágítom, ha a férj kívánja; de a férj nem kívánta és az egyházi bíróság is mellőzte mentő tanulmat.

— Fennállott tehát valóban az a viszony?

— Nem. Az egyházi főtörvényszék névtelen levelek és utszéli pietykák nyomán ítélkezett. Meglett férfi vagyok, aki nem futkosom kalandok után. Az asszony is 40 felé jár és három gyermek anyja. A tanulmat meg nem hallgatták és névtelen rágalmozók szavára hallgattak.

— Es hogyan áll most az ügy?

— Az ügyvédem, *Eötvös Lajos dr.* arról biztosít, hogy ilyen alapon az egyházkerületi főtörvényszék jogerős ítéletet nem hozhat. A hiveim különben is mind az én pártomon vannak és kijelentették úgy az esperesemnek, mint a püspökömnek, hogy amíg én élek, más embert papjukként a templomba be nem bocsátanak, s ha kell, inkább hitüktől válnak meg, mint tőlem. Ha hibát, vétket, bűnt követtem volna el, akkor papi állásomtól fosztottak volna meg, és nemcsak a kolozsvári állástól. Azt hiszem, az ügyvédem *semmiségi panaszja eredménytel is fog járni*. Az egyházkerületem nyolc tagu bizottságot küldött ki, hogy velem a dolgot rendezze. Én ugyanis július 2-án lemondtam kolozsvári állásomról, hogy a további zaklatástól, meghurcoltatástól megmenekedjem. Már most ez a bizottság az iránt fog velem tárgyalni, hogy a lemondásomat visszavonjam. A bizottság tagjai — akik erről a szándékukról már értesítettek is, — *Fekete Nagy Béla dr.* helyettes polgármester, *Förök István dr.* főiskolai igazgató, *Pap István dr.* táblai bír., *Somodi István* ügyvéd és négy földesgazda. Tessék elhinni, emberhajszá ez, semmi más. Ezzel pedig szembeszállok!

basát. (Derűtség.) Fényes beszélt a latifundiumokról. Szó szerint nem a birtokokat kell felszámolni, hanem a sziveket. Szükség van a parlamentben az olyan harcosokra, mint amilyen Fényes. Nem szokott senkit sem szembe állítani, az igaz hogy a háta mögött se beszél rosszat. Fényesnek már külseje is bizonyíték amellett, hogy nem fogja becsapni a választókat. Mindenkit egyformán pártfogásába vesz a párt. Még a grófokat is. Azért, mert valaki grófnak született, még nem bizonyos, hogy gazember. (Derűtség.) Szó szerint csak most veszi észre, hogy elvettette a megszólítást. A közönség sorában hölgyek is vannak jelen. Azt kellett volna mondania, hogy: tisztelt hölgyeim és uraim. Most, hogy a nők is ott vannak, kijelenti, hogy tiszta szívből küzd a nők választói jogáért is. A férfiak a háta mögött azt sugják, hogy isten mentse meg ettől. (Derűtség.) Ő azonban megmarad ezen véleménye mellett. Felkéri a nőket, hogy buzgókodjanak Fényes mellett. Bizik ismeretes erőyükben és szükségességükben. (Derűtség.) Ismételtén ajánlja a választók figyelmébe a jelöltet.

(Vázsonyi beszélt.)

Bródy Ernő dr. beszédét zajos éljenzés és taps követte, amelynek elhangzása után Vázsonyi Vilmos mondott nagyszabású beszédet.

A francia forradalomnak — ugymond — egyik legnagyobb ténye az volt, hogy a nép lerombolta a Bastillet. 1848-ban a nép kiszabadította börtönéből Táncsics Mihályt és szét-törte biácskát. Mi történik most az új rendszerben. Ámázolták, átfestették és újra tapétázták a börtön falait. Pedig az új rendszernek az volna az első feladata, hogy leromboljon minden bástyát és falat, amely embert embertől elválaszt. Építőkre van szükségünk, nem szobafestőkre és tapétázókra. (Derűtség.) Az új rendszer abban nyilvánul meg, hogy a kétféle sassal feldisznított tapéták helyett, tulipános tapétákban gyönyörködhetünk. (Derűtség.) A besurranó tolvajoknak két alkalommal van jó dolguk: az örömben és a gyászban. Olyankor észrevétlenül surranhatnak be és elemeihez az értékes tárgyakat. Sokan használták fel most is, a nagy nemzeti örömet, hogy észrevétlenül besurranhassanak a parlamentbe. Ezek azok, akiket a szónok nem nevezhet másnak, mint *politikai besurranó tolvajoknak*. A Ház rövid idő alatt elárulta érzelmét. A népnek most már ki kell nyitnia a szemét. Szó szerint kijelenti, hogy meggyőződését nem adja el, nem lesz támogatója az új kormányának. Beszél a sajtószabadság megnyirbálásáról. A régi rendszer emberrel ép úgy beszéltek, mint a mostaniak. Most ezek szolgálják a legfelsőbb tízezer érdekelt. A Házban nincs más ellenzék, mint a nemzetiségiek. Kevesen voltak, akik harcoltak, de amikor megvolt a győzelem, ott volt egész Magyarország és osztozkodni akart a koncon. Új tábornokok, új őrmesterek bukkantak elő és mutogatták, hogy mennyire sikerült vérüket ontani a hazáért és mégis életben maradni. (Derűtség.)

Le kell rombolni a Bastillet. Elég volt a cirkuszi jelenetekből. Építsük fel a szabad, demokrata Magyarországot. Olyanokra van szükség, akik nem adják meg magukat. A függetlenség csak fantom, ha a nép szuverenitását nem jelenti. Ha azt mondják, hogy a jelöltnek nincs türelmi bárcája, nincs hatósági engedély arra, hogy fellépessen, úgy erre azt mondja szó szerint, hogy nem kell bevárni, amíg a császári és királyi szabadalmazott engedély megérkezik. Abban a habarcsban, amelyet koalíciónak nevezünk, van szabadelvű és papparti irányzat, vannak függetlenségiek és 67-esek, agráriusok és merkantilisták. Nagy ré-

szében demokratikus gondolkodású tagjai vannak a Háznak, ezek azok, akik hallgatagon türik a terrorizmust. A diák, aki becsapja téli-kabátját és azor gondolkodik, hogy télen miképpen fogja kiváltani, könnyelműsége miatt nem érdemes a szánalomra. A függetlenségi párt, amely két évre *sárga adta elveit* a bécsi Burgnak, nem vehető komolyan számba. Fel kell rázni a népet, hogy összetörje azt a kor-bácsot, amelylyel ütlegetik.

Beszél a hitbizományokról. Szerinte ez nem egyéb, mint lumpolási szabadság. A szegény, gyámoltalan milliomost pártfogásába vesz az állam, hogy ne menjen tönkre. Ha véletlenül többet költött, mint amennyi a jövedelme, zárgondnokot nevez ki, aki addig örködik a vagyron felett, amíg ez rendbe nem jön, hogy épségben szállhasson az örökszre.

Azt mondják, hogy az új rendszer szabad kezét kapott a belügyi terén. Szó szerint megszöni ezt a szabad kezét. Amit a függetlenségi párt szeretne, azt nem engedi a néppárt, amit az alkotmánypárt akar, az a függetlenségi elvekbe ütközik. Ilyen az a sokat emlegetett szabad kéz. Ha arról van szó, hogy cselekedjünk-e avagy nem, akkor mindig a nem cselekedés álláspontjára helyezkednek. Ha az a kérdés forog fenn, hogy jobbra menjünk-e avagy balra, előáll az a bizonyos, a fizikából jólismert komponens és nem megyünk se ide, se oda, hanem egy helyben maradunk. Nekünk pedig az a célunk, hogy haladjunk. A tengert nem lehet megkorbácsolni vagy megnyergelni. A tenger nyugodtan hordja hátán a büszke gályát, de néha háborog, néha viharzik és összetöri a gályát bordáit. Ha az új rendszer nem érti meg a népet, a nép miadenesetre meg fogja érteni, hogy mi a teendője. El kell venni azt a hatalmat, amelyet a nép adott.

Vázsonyi így fejezte be beszédét:

— A nép adta, a nép veszi el, dicséretessék a nép neve.

Vázsonyi nagyhatású beszédét hatalmas tetszészaj követte. A népgyűlés után a népszerű demokrata vezért sokan kísérték el a Fényes-párt irodájába.

(A szociálisták gyűlése.)

Közvetlenül a demokrata párt gyűlése után az aradi szociáldemokrata párt is gyűlést tartott a Szabadságtéren. A gyűlésen Klárta Ferenc, a budapesti központ kiküldötté tartott éles beszédet az új rendszer ellen és felszólította a munkásokat, hogy a 26. iki választáson Fényes Samu dr.-t támogassák.

A választás napja.

Müller Lajos dr. választási elnök közölte a szokásos hivatalos hirdetményt a választás napján való mihez tartás s az egyes pártok felállítására nézve. A választás csütörtökön délelőtt 9 órakor veszi kezdetét a városházán, két szavazó küldöttség előtt.

Komjáthy Béla pártja a városháza előtt, Müller Károly pártja a kincstári palota és a városháza közötti utvonalon, Fényes Samu dr. pártja a csanádi vasutak s a városháza közötti utvonalon fog felállani.

Ciorogáriu nem lép fel.

Az aradi képviselőválasztás jelöltjei közé a legutóbbi napok kombinációjából került bekerült Ciorogáriu Romulusz, az aradi román papnevelő intézet neve is, aki e hírek szerint román nemzetiségi programmal lépne fel.

Ez a hír annál kevésbé valószínű, mert maga Ciorogáriu néhány nap előtt több heti üdülésre Karlsbadba utazott, tehát nincs szándékában a választási küzdelemben részt venni.

Egy aradi sikkasztó

Vörös drámája.

Revolverharc a detektivekkel.

(Agyonlőtte magát a kedvese lakásán.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23.

Drámai befejezést nyert ma este Aradon egy bűnös fiatalember élete. Maga a befejezés: egy revolvergolyó, — eléggé köznap, de ami megelőzte, az különösen érdekessé, sőt szenzációssá teszi. Egy intelligens fiatalember sikkasztása, rejtélyes bolyongása, szerelme, már magában is érdeklődésre tarthat számot. Ehhez még az, hogy ez a végzetes szerelem a földi igazságszolgáltatás kezei közé adja a bűnöst, aki elfogóival revolverharcba elegyedik s azután önmagát lövi agyon: és egy befejezett, kész regény áll előttünk. Tudósításunk a következő:

Tíz nappal ezelőtt történt, hogy Kintzig Géza írónok, Skála Béla 2000 korona elsikkasztása után megszökött Aradról. Kintzig Géza feljelentése folytán a rendőrség elrendelte a sikkasztó körözését és letartóztatását, de hiába volt minden kutatás, a bűnös fiatalembernek teljesen nyoma veszett.

A rendőrség kiderítette, hogy a megszökött ember kedvese, Virágh Juliska a Választó-utca 52 ik számú házában lakik. Miután valószínűnek látszott, hogy Skála ide jön, ha visszatér Aradra, a házat állandó megfigyelés alá vették. Ma este is éppen a közelben sétáltak Rédl János és Rasztig István titkosrendőrök, mikor egy mezitláb ember szaladt felőlük nagy klabálással:

— Jöjjenek, jöjjenek! A Juliskát agyon akarja lőni a szeretője, Skála!

A detektivek futva mentek a ház felé, hogy elejét vegyék a szerencsétlenségnek és hogy egyben elfogják a régóta keresett bűnöst. Mire azonban odaértek, a házban már senkit se találtak. Virágh Juliska az ablakon me-rekült ki Skála elől s a detektivek faggatására a következőket mondta el:

— Mintegy félórával ezelőtt érkezett meg hozzám Béla. Rozsnyóról jött gyalog. Le volt rongyolva, piszkosan, porosan jött a szobába, hogy szinte megijedtem tőle. Kezdezttem: hol merre járt, mit tett, de ő csak ennyit felelt:

— Ne törődj semmivel, minden jól van!

— Mondtam neki, hogy hozok a másik szobából tiszta fehérneműt, mert nem tudok reá nézni, mikor ilyen züllötten néz ki. Át is mentem a szomszéd szobába, Béla pedig ezalatt valami levelet írt. Mikor visszatértem, úgy találtam, amint fejét az asztalra hajtotta és azt hiszem, sirt. Eszrevettem, hogy a kezében revolvert szorongat s nagyon megijedtem. Azt hittem, hogy engem akar agyonlőni. Kimenőkültem a szobából az ablakon át és rendőrt szaladtam. Hogy Skála hová lett, nem tudom.

A detektivek erre átkutatták az egész házat, valamint a szomszédos házakat is, de nem akadtak reá Skálára. Végre Rédl detektív hosszas kutatás után észrevette a fiatalembert, aki az udvaron egyik bokor alatt lapult meg. Oda-világított a bokor alá biciklilámpásával, de a következő pillanatban hirtelen visszaugrott, mert Skála *reáfogta a revolverét és reálott*. A lövés szerencsére nem talált. Erre Rédl is elő-rántotta revolverét és inkább ijesztésül a Skála feje fölé a levegőbe lőtt.

A lövések zajára Rasztig detektív is odarohant. Skála látván, hogy most már lehetetlen megszabadulnia, a homlokához nyomta revolve-re csövét és mielőtt megakadályozhatták volna,

a *detektív*ek előtt fölbőlte magát. A golyó szét-roncsolta a koponyáját s *azonnal meghalt.*

A szerencsétlen ember zsebében egy levelet találtak, mely így hangzik:

„Imádott Juhász! Isten áldjon meg mindhaláláig. Nem leszek terhedre. Ne félj semmitől, Isten veled! Sokszor, de nagyon sokszor csókol szerencsétlen

Béla.

Az öngyilkosság színhelyén csakhamar megjelent Zubor Andor rendőrfogalmazó, Prohászka László dr. ügyeletes orvossal, aki konstatacióval, hogy a halál a lövés után rögtön beállott. A holttestet kiszállították az alsó temető halottsházába.

Beöthy László három színháza.

(Az első magyar színházi tröszt.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, július 23.

Fedák Sári már csak három szerepben fog fellépni a budapesti színházakban, azután: impressziójával; Bárd Ferenczel bejárja széles a magyar hazát, hogy bejelentse a vidék közönségének azt, hogy megvált a színpadtól.

Lehet, hogy a házasság szent rózsalánca tartja majd vissza a művésznőt a világot jelentő deszkáktól. De mégis úgy hisszük, hogy a fontosabb és döntőbb ok az lesz, hogy a primadonnát komoly és veszedelmes módon fenyegeti az, hogy ezután nem igen fog kapni Budapesten egyszeri fellépéséért 600—700 koronát. Mert a „bölcös, okos”, spekuláns szellem talált módot arra, hogy a primadonnák telhetetlen kincsszomját redukálni tudja.

Arról van szó ugyanis, hogy Beöthy László, a Király Színház direktora és ujabban a Magyar Színház direktora; a Vidor Pál direktorsága alatt színlődő Népszínházat is a maga számára akarja megszerezni, hogy így az összes operett színházak felett rendelkezve: a primadonnák gázsiját kénye-kedve szerint megnyírálhassa. Szegény primadonnák!

Szóval Beöthy László valóságos trösztöt tervez: az első magyar színházi trösztöt akarja megcsinálni. Ha ebbeli szándékában csak a primadonnák kapzsisága vezetné, jól tenné, ha szervezkednék a telhetetlenség ellen. Mert bizony nem járja, hogy öt-hat kedvelt nőcske ezeket rakjon zsebre havonként, mert gyenge hangocskán csicsereg, mert formás lábál vannak, táncolni is tud talán, míg számos tehetséges színész 30—40 forintos gázsin nyomorog családjával együtt. De félt, hogy az üzleti szellemű direktor a közönség zsebe ellen is mérnyelést akar elkövetni a színházi tröszt behozatalával, mert így kifelé és társulatával szemben is azt teszi, amit akar.

Szegény Fedák, kellő időben csinált jó partiet; mert ha Beöthy László vérmes álmai teljesülnek, alig jutna a kedves primadonnának két liter — benzinnél több. Viszont a közönség is jól tenné, ha állást foglalna és tiltakoznék az ellen, hogy az ilyen, nyilván kapzsiság és hirtelen meggazdagodás, céljából alakítandó tröszttel művészi és anyagi igényel egy ember kényekedvének legyenek kiszolgáltatva.

TANÜGY.

(—) Felhívás a tanítókhoz. A Magyarországi tanítók országos bizottsága augusztus hó 25. és 26. án Budapesten tartja évi közgyűlését. Aki az „Aradvidéki Tanítóegyesület” tagjai közül ezen a gyűlésen résztvenni óhajt, ebbeli szándékát legkésőbb július hó 29. éj alulrotinál jelentse be. A gyűlésen résztvevők féláru vasuti menetjegy kedvezményben részesülnek. Cziráky Márton, egyes. titkár (Arad, Szentpéteri iskola.)

Avedik Domiánt letartóztatták.

(A fegyelmi vizsgálat befejezése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, július 23.

A városnál elkövetett sikkasztás ügyében ma fordulat állott be. A vizsgálatot vezető Angel István dr. vasárnap és ma átvizsgálta a meghamisított könyveket és kihallgatta Avedik Domián Jánost azután pedig intézkedett az iratoknak az ügyészséghez való áttétele iránt. Ez megtörténvén, a sikkasztót ma este letartóztatták.

A letartóztatásról alábbi tudósításunk szól:

Avedik Domián János a sikkasztás és hamisítás leleplezése óta teljesen megtört. Türelmesen bevallotta bűnét és megígérte, hogy az elsikkasztott pénzt vissza fogja teríteni. Ezt azonban a mai napig nem tette. A károsultak között van Sebesy Ferenc asztalos mester, aki 1900 koronával van érdekelve. A Nádasdy-uradalom szintén ehhez hasonló összeggel.

Angel István dr. a fegyelmi vizsgálatot vasárnap és ma folytatta és be is fejezte. Kihallgatta Edl Odön díjnokot, aki a sikkasztást felfedezte, majd pedig ma délután magát a sikkasztót is.

Avedik Domián János belenyugdott sorába. Tudta, hogy a mai nap folyamán le fogják tartóztatni, de nem tett szökési kísérletet, hanem délelőtt önként jelentkezett az ügyészségnél.

— Ugyész ur, tartóztasson le! — mondta Kovács József kir. alügyésznek.

Az ügyész felvilágosította, hogy a törvény értelmében mindaddig nem tartóztathatja le, amíg a vizsgálat nincs befejezve. Avedik Domián erre eltávozott az ügyészségről és a városházára ment, ahol bevárta, amíg a vizsgálatot Angel István dr. befejezi. Ez délután öt óra tájban meg is történt. A sikkasztásra vonatkozó iratokat Angel dr. átadta egy városi tisztviselőnek, majd pedig behívatta Avedik Domián Jánost és tudtára adta, hogy az ügyészségnél kell jelentkeznie.

A sikkasztó ellenvetés nélkül követte volt tisztviselőtársát az ügyészségre. Itt a városi kiküldött átadta az iratokat Kovács József alügyésznek, aki átvezette a vádlottat Domokos László dr. vizsgálóbíróhoz. A vizsgálóbíró a sikkasztót rögtön kihallgatta. A sikkasztás és hamisítás körülményeit Avedik Domián épügy adta elő, mint a városházán. Kovács József alügyész erre indítványt adott be a sikkasztó előzetes letartóztatása iránt, amit Domokos vizsgálóbíró el is rendelt.

Avedik Domiánt ezután átkísérték az ügyészség fogházába, ahol a tárgyalás napjál előzetes letartóztatásban marad. Avedik Domián eddig nem nevezett meg védőt.

HIREK.

— Az aradvárosi adókvetó bizottság f. hó 25-én szerdán délelőtt 9 órakor a városháza emeleti kisterme melletti szobában az 1905. évi III. oszt. ker. adókvetési lajstrom 2185—2200 tételei alatt felsorolt u. m. vendéglősök, vivő-mester, járásbírósi végrehajtók, zongorkészítők, zenetanítás, zene- és zongora tanítók, zsák-kölcsönző intézetek és zslabárosok, 1905. évben három év tartamára való érvénnyel megállapítandó III. oszt. ker. adóját tárgyalja. Mirel az érdekeltek azzal értesítettek, hogy a javaslat elleni kifogásaikat ezen bizottság előtt írásban vagy szóval előadhatják.

— Incidens az adókvetésnél. Az aradi adókvetó bizottság mai ülésén baleset történt.

Sealay Károly, az ügyvédi kamara elnöke, aki egyszersmind az adókvetó bizottságnak is elnöke, állítólag a nagy hőségétől hirtelen rosszul lett. Az öreg urat, akinek állapota most már teljesen jó, Kristyó János és Kell Lajos banktisztviselő kísérték haza kocsin a lakására.

— Krassó-Szörénymegye új főispánja. Budapest-ről táviratozzák: Befejezett dolog, hogy a kormány Krassó-Szörénymegye főispánjává Fialaa Károlyt, a jelenlegi alispánt fogja kineveztetni.

— A galmal leányvásár. Az aradi turista egyesület vasárnap most már hetedszer tartotta meg hagyományos kirándulását a Gainára. A jelentkezők nagyrésze azonban lemondott az indulásról, mert a vezető egymaga érkezett Körösbányára, ahol az egyesületnek egyik tagja csatlakozott és így a kirándulást Aradról a Turista-egylet vezetése alatt csak ketten tették meg. Indultak ugyan többen Aradról és Vágosról, ezek azonban a halmágiakhoz csatlakoztak és nagyobb társaságban tették meg az élvezetes utat. A népes és minden tekintetben sikerült vásár borús időjárás mellett indult meg, azonban csakhamar kiderült és a legszebb verőfény alatt mulatozott együtt a nép és az intelligencia.

— Eljegyzés. Váradi Váry Zoltán nagyváradi földbirtokos eljegyezte Darvas Margit urhölgyet Aradról.

— Házasságok. Ifj. Vladár Sándor, a kassai vasút hivatalnokja házasságot kötött Marz Irén urhölgygyel Aradon.

Csöthy László, az arad-csanádi vasutak központi tisztviselője házasságot kötött Szita Emília kisasszonnyal, Szita István földbirtokos leányával.

— Stösszel tábornokot halálraítélték. Amikor a keletázsiai háború eseményei teljesen lezajlottak, az orosz közvéleményben olyan hiedelem kezdett kialakulni, mely az emlékezetes portarturi kapitulációért magát a vár parancsnokát s vezérkarát tette felelőssé. Az orosz kormány részben beigazolván látta ezeket a vádakot s meg is indította a vizsgálatot Port-Artur kapitulációja dolgában. Külön bizottságot rendeltek ki, mely vád alá helyezte Stösszel tábornokot és vezérkarát. A vizsgálat kimenetele elé egész Oroszország, de a külföld is nagy érdeklődéssel nézett. A *Novoje Vremja* most megbízható forrásból azt jelenti, hogy a Port Artur kapitulációja dolgában megindított vizsgálatot befejezték. A bizottság megállapította, hogy a vár föladása nagy bűn volt, amelyért a törvény szerint Stösszel tábornoknak rangjától és rendjelétől való megfosztással és golyó által való halállal kell bünhödnie. Fock tábornokot rangfosztással és husz év kényszermunkával, Reisz tábornokot szintén rangfosztással és deportációval, Aleszejev helytartót és több főtisztet pedig legfelsőbb megítéléssel kell megbüntetni. A bizottság jelentését három héten belül a cár elé terjesztik.

— A D. M. K. E. kötvény-kibocsátása. A Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület internátusokat állít föl Szegeden, Aradon és Makón. A D. M. K. E. ezen építési tőkék beszerzésére kibocsát 1000 drb. kötvényt a 200-korona értékben. A kötvények 50 év alatt fognak kisorsosorotni és a kihuzott kötvények háromszoros értékkel váltatnak be, tehát az egész kötvény 600, a fél kötvény 300 koronával. A sorsolás útján beváltott kötvény szelvénye a kötvény birtokosnál marad és az 50-ik sorsolás alkalmával külön 200 és illetve a fél kötvény szelvénye 100 koronával fog beváltatni. Ezek szerint a sorsolási 50 év alatt minden egész kötvényre 800 és illetve minden fél kötvényre 400 korona fog a kötvénytulajdonosnak visszafizettetni. A kötvény kölcsön tőkéje, azaz 200.000 korona a D. M. K. E. szegedi palotájában telekkönyvileg a kötvény birtokosok javára biztosított. Az egyesület az aláírási íveket most küldötte szét, s bárkinek szívesen küldi, aki ezen kötvényekből jegyezni óhajt. Ma kérésintézet az egyesület Arad városához is, hogy a cél érdekében kötvényeket jegyezzen. A kérdés legközelebb közgyűlés elé kerül.

csak épen most kapjunk össze azon, hogy ki legyen a képviselő? Aradi-a, vagy Idegen?

Természetes dolog, hogy mi, akik ismerjük egymást, ismerjük egymás érdekeit, ha ki tudjuk elégiteni egyikünk érdekét, ugyanakkor a másikat is kielégítjük. Így pl. mindannyiunknak közös érdeke az önálló vámtérület. Ennek elérhetőségét kitalálták 1917-ig, de mi már most azon kezdünk dolgozni, hogy akkor, amikor lejár a szerződés okvetlen megvalósítsuk. Győzni pedig csak akkor győzhetünk, ha tömörülünk és együttes erővel igyekezünk elérni a közös célunkat.

De még az önálló vámtérület előtt ki kell vívni az általános, titkos, községenkénti szavazati jogot. Ha ezt elérjük, akkor sohasem akad olyan kerület, amelybe idegen ember beletelhet a lábát. Akkor mindig megtalálja a polgárság azt az embert, akit megilleti a képviselői tisztség. Az idegen, ha megválasztják, elmegy és feléje se néz többé a városnak. Kérdezte önöket valaki, hogy kit akarnak képviselőjükül? Elhatározták néhányan egy szobában, ami nekik tetszett és idehoztak valakit, aki után senki sem vágyódott. Ezelőtt nem így volt, hanem az összpolgárság határozott ebben a nagyfontosságú kérdésben. És győztünk. Ha most is a régi rendszer szerint járunk el, ismét győzünk.

De mi, mint azt már sokszor hangsúlyoztam, nemcsak politizálunk; nekünk vannak helyi érdekeink is, sőt, minden egyes kerületnek van számos orvoslásra váró baja. Itt van mindjárt a II. kerület. Van egy legelője, amelynek rendezésére olyan szükség van, mint a falat kenyérre. Most a fejtelenségben ráeresztenek annyi marhát, hogy egymás hátán állanak. Aztán mennyit lótotunk-futottunk, amíg valamicske történt az utcák rendezésében. És még nincs befejezve a városrendezés. Még nagyon sokat kell szaladgálnunk, amíg semmi javítani valót sem találunk. Hát hogyan tehet ezekben az ügyekben valamit is az olyan ember, aki nem tudja, mi mindenre van nekünk szükségünk. Itt kell annak járnia, közöttünk kell élnie, hogy érezze, mi fáj nekünk.

Számtalan panasz és jajszó hangzott el mostanában az adókövetés igazságtalanságai miatt. Ha ismerős a viszonyokkal a képviselő, egészen más rendszert lehet életbe léptetni. Tíz tizenöt esztendőig itt kell élnie, hogy csak hozzávetőleg is megismerje polgártársai vagyoni viszonyait, ami nélkül hozzá se tud szólni az adókövetéshez, nehogy enyhíteni tudna a terheken.

Beszéd további részében Müller a vasutasok helyzetét ismertette. Serelemük egy hátszányi orvoslást sem talált. Az ő dolgukban is becsületesen eljárak és járok mindaddig, amíg eredményt nem érek el, csakugy, mint a tisztviselők, iparosok, kereskedők és földművelők ügyes-bajos dolgában. En már nem ügyvédekem, minden erőmmel az önök szolgálatára állok s akkor leszek boldog, ha szolgálatukra lehetek.

A hallgatóság ovációszerű tüntetéssel fogadta Müller beszédét, amely után Bocu Szevér szolt román nyelven a választókhöz. Majd befejezésül Sturm Károly és a vasutasok részéről Id. Csók Károly beszéltek, éltetve Müller Károlyt, mint a kisembernek szószólóját és fáradhatatlan támogatóját.

Végül a vezérlő bizottságokat a következők újonnan megválasztott tagokkal egészítették ki: Bocu Szevér, Paterigy Gavra, Paterigy Stefa, Jovanov Trifán, Jovanov Iasz, Schwarz Samu, Dogmán Stefan.

A Müller párt intéző bizottsága ma, kedden a Ferenc téren levő Jánosvitéz-vendéglőben tart gyűlést.

A Komjáthy-párt.

A Komjáthy-pártnak tegnap nagy napja volt. Tegnap délelőtt mondta el az aradi függetlenségi és 48-es párt hivatalos jelöltje, Komjáthy Béla a programbeszédét, utána megtartották az első nagyobb pártlekomát, délután künn voltak Gájban és a tanyákon, este pedig kisebb gyűléseket tartottak.

(A vasárnapi nagygyűlés.)

Komjáthy Bélának a tegnap délelőtti nagygyűlésen elmondott határozatos programbeszédét lapunk más helyén közöljük.

A programbeszéd után Avarffy Imre dr. megköszönte a jelöltek a program kifejtését, majd Barta Ödön országgyűlési képviselő lépett az elnöki emelvényre és érveiben, ötleteiben rendkívül gazdag és mesteri ékesszólással előadott beszédet mondott, amelyben kifejtette, hogy politikai és társadalmi kérdésekben egy a gondolkodása és érzése Komjáthy Bélával, aki — mint minden igaz függetlenségi — demokrata is. A 48-as közjogi elvek diadaláért sohasem tudná odaadni a demokratikus elvet, amelynek győzelméért a függetlenségi párt küzd. Nem vagyunk vadak, mondta Bartha, hogy valami üvegcsesbecsésért, a magyar kardbojtért odadobjuk legértékesebb kincseinket: a népuralomra való törekvést, a fejlődés és haladás iránti vágyat.

Főjajdul az embernek a lelke, mert megvalósul az a mondas, hogy oly országok, amelyek hosszú éveken át csak nyersterményeket szállítanak ki, utóbb az ország legértékesebb nyersanyagát, az emberanyagot szállítják az idegenbe. Ugy gazdálkodtunk, hogy a népünk verejtékével öntöztünk és a nép nem látta hasznát. Ha a rabló-gazdaság, amelylyel a gazda a földet kizsákmányolja, a saját céljaira teszi, ám tegye, de ha azért teszi, hogy idegen földet műveljen meg vele, ez nemcsak rablógazdaság, hanem *örültség* is. Már pedig mi Ausztra érdekében folytattunk ilyen gazdálkodást Ausztra mindenkor igyekezett igazolni Cavournak azt a híres mondasát: *Statáriummal minden számár tud kormányozni*. Röviddel előbb nálunk is ilyen statáriális kormányzat volt és a mostani kormány még nem jelent elveink megvalósulását, hanem csak azt, hogy statárium nélküli kormányzat következik és a bonyodalmakra okot adó kétértelműségek kiküszöböltetnek. Ehhez pedig olyan férfut küldjenek a parlamentbe, aki az alkotmány házainak és félszégeinek tömkelegében teljes jártassággal bír és alkalmas legyen arra, hogy segítségére legyen a kormánynak, amely segítség nélkül nem dolgozhatik a bonyodalmak megszüntetésén.

Hallottam, hogy azt mondják, nem Komjáthyt, az id-ge-nt, hanem benszüllöttet kell megválasztani. Hét nem a legveszedelmesebb pártikuláris feudál-politika az ilyen kijelentés? Mindnyájan magyarok vagyunk, de a legerősebb magyarokat kell megválasztani. Demokratikus jelszavak alatt a születési különbség ellen küzdeni és mégis visszaállítani a születési különbségét, ha ez nem abszurdum, akkor nem tudom, hogy mi az.

Nem ismerem a másik 48-as jelöltet, de ismeretlenül is sokkal jobb véleményem van róla, semhogy Coriolanus-nak hinném. Ha önök Müllert választják, lesz önöknek Müllerjük; ha Komjáthyt választják, lesz jó Müllerjük és jó Komjáthyjuk. Nem hiszem, hogy Müller leveszi a kezét Aradról, ha nem választják meg. Azt tartom, hogy a gyermeknek any-

ját nem szabad elhagynia sem jóban, sem rosszban és Müller sem fog másképp cselekedni. Nem az a kérdés, hogy ki honnan származik; hanem az, *ki hová való*. Én a hovávalóság kérdését vetem föl, bírálják meg, hogy kinek a politikai, közjogi és pénzügyi tudása és képzettsége nyújt nagyobb biztosítékot az Aradváros képviselőjéhez fűzött várakozásoknak.

Én itt nyilvános helyen a Solon-törvények egyik mondasát variálva azt mondom, hogy a magyarok istene verje meg legjobb barátomat, a megsemmisülés súlyával, ha hazája érdekét szóval vagy tettel sértené.

Barta beszéde után Nemes Bertala, Horthy Béla, dr. Nagy Sándor országgyűlési képviselők és Szabó Zoltán szólaltak fel.

Avarffy elnök rövid szavakkal zárta be a gyűlést.

(Ebéd a télikertben.)

A Komjáthy párt elnöksége délután két órákor intím társas ebédre ült egybe. A feleköszöntők sorát, Avarffy Imre dr. pohárköszöntője nyitotta meg, amelyre Komjáthy Béla határozatos beszédben válaszolt. Majd Barta Ödön beszélt zajos tetszés mellett a munkáskérdésről. Keresztes Gyula dr. szellemes beszédben méltatta a jelölt érdemeit. Az ellenjelölt — ugymond — éveken keresztül arra törekedett, hogy megbontsa a párt sorait. Mikor arról volt szó, hogy a Vásárhelyi Béla által felajánlott, de el nem fogadott ezer koronás alapítványt a párt tegye le, Müller Károly nem volt sehol. Egy krajcárt sem adott erre a célra.

Nemes Bertalan országgyűlési képviselő a nemzetiégi kérdéssel foglalkozott és a testvéries egyesülést hangoztatta. Hönig Ottó Komjáthy Bélát köszöntötte föl. Mindenki Komjáthyt kívánta — ugymond — képviselőnek. De előállott egy nagybotu fiatal fiskális, akit Szalay Noldinak hívnak (Derűtség) és külön jelöltet állított föl magának. A banketten megjelent Bródy Ernő dr. országgyűlési képviselő is, — aki Fényes támogatására jött le Aradra, — hogy üdvözölje Komjáthyt, mint egyik régi tisztelőjét. A banketten sem az ételek, sem a kiszolgálás nem voltak jók.

Ebéd után a párt meglátogatta a tanyai választókat, akik valamenyien Komjáthyhoz csattakoztak. A tanyáról Gájba mentek, ahol Komjáthy Béla rövid programbeszédet mondott. Este a Hétvezérhez címzett vendéglőben volt látogatott értekezlet.

(Az esti pártgyűlések.)

A Komjáthy párt ma este is két helyen tartott értekezletet. Este nyolc órákor az I-ső kerületi párt gyűlésezett a „Jó Pásztor” című vendéglőben. Az értekezletet Somló Ármán dr. nyitotta meg. Eközben megérkezett Komjáthy Béla és a párt vezérkera, Orosz L. Mátyás képviselőjelölt és számos vörös tollas hívének kíséretében. Somló beszéde után Orosz L. Mátyás kért szót és kijelentette, hogy miután Komjáthy méltóan képviseli azokat az eszméket, amelyeket az ő pártja zászlójára írt, viszsza lép Komjáthy javára és híveivel Komjáthyra adja szavazatát. Orosz kijelentését a jelenlevők éljenzéssel vették tudomásul. Majd Barta Ödön mondott beszédet, utána pedig Schwarz Jenő beszélt.

A Jó Pásztorhoz címzett vendéglőből Komjáthy és hívei a F-Isze-utcai Csungán főle vendéglőbe vonultak. Utközben a párt tagjai vállukra emelték Komjáthyt és úgy vittek a vendéglőbe, amelynek ajtajában Szabó Zoltán várta és fogadta őket. — Szabó Zoltán, Nagy Sándor, Schwarz Jenő dr., Millig Mátyás és Karcsagi Sándor mondtak beszédeket.

(Kinos incidens.)

A Müller párt egy nagyobb csoportja ma megakarta zavarni a Komjáthy-pártnak a Csun-

gan-féle vendéglőben tartott értekezését. A Müller-pártiak nagy zajjal, jelöltjük éltetése mellett vonultak be a vendéglőbe. A nemvárt incidensre a vendéglőben lévők felugrottak és követelték, hogy hagyják el a vendéglőt. Közben a rendőrségért is telefonáltak. Némi szóváltás után a Komjáthy-pártiak kituszkolták az ellenpártot. — Súlyosabb incidens nem történt.

A Fényes-párt.

A demokrata párt minden erejét latba veti, hogy a választáson ne maradjon szégyenben. A pártirodát vasárnap és ma is számosan látogatták és sokan bejelentették csatlakozásukat a párthoz. A párt támogatására vasárnap este ismét Aradra érkezett Vásonyi Vilmos dr., az országos párt vezére is Bródy Ernő dr., a fiatal demokrata képviselő kíséretében.

(A vasárnapi agítató.)

A vasutállomásnál mintegy ötszáz főnyi közönség várta Vásonyit, akit Deutsch Izó dr. pártelnök üdvözölt lendületes szavakban. Vásonyi válasza után, a választók vezérükkel bevonultak a városba.

Este félkilenc órakor nagygyűlést tartott a párt a városi vendéglőben, ahol a vasutasok is nagyszámban megjelentek. Vásonyi és Fényes Samu, Turcsányi Pál, Landler Jenő dr. és mások kíséretében jelentek meg.

A gyűlésen Szegő Hugó dr. elnökölt. Az első szónok Vásonyi Vilmos volt, aki a vasutasok helyzetével foglalkozott behatóan. Rá mutatott arra az összefüggésre, amely a két év előtt lezajlott vasutasstrájk és a mai politikai helyzet között van. Az ország ujjaszületését főképp a vasutasoknak köszönheti, miután az ő küzdelmük adta meg a lökést annak a mozgalomnak, amelynek eredményeképpen a mai politikai helyzet előállott.

Majd hosszasan foglalkozott Vásonyi a mai képviselőházzal, amely alakulásánál fogva nem kedvezhet a munkások érdekeinek. Magyarország megmentőjét a társadalom teljes demokratizálásában látja. Melegén ajánlja Fényes Samu dr.-t, aki egyik legteljesebb harcosa a demokrata eszméknek.

Vásonyi után Fényes Samu dr. beszélt az általános választói jogról. Majd Turcsányi Pál a vasutasok országos szövetségének elnöke emelkedett szólásra és szintén nagy hatású beszédet mondott. Beszélték Landler Jenő dr., a vasutas szövetség elnöke és Schwarcs Zsigmond dr. A gyűlést Szegő Hugó dr. zárta be.

(A mai felvonulás.)

Mintegy ezer főnyi hallgatóság előtt tartotta ma meg Fényes Samu dr., a demokraták jelöltje programbeszédét. Támogatására ismét beszélt Vásonyi Vilmos dr., a demokraták vezére. Hatásos beszédet mondott még Bródy Ernő dr. országgyűlési képviselő is.

Fél hatkor vonult fel a demokraták vezérkara a Szabadságtérre, ahol a közönség már türelmetlenül várta őket.

— Siessünk, — szólít izgatottan Vásonyihoz Fényes Samu, a jelölt.

— A jelölt türelmetlenkedik, — mondta mosolyogva Vásonyi.

— Nem én türelmetlenkedem, hanem a közönség, — válaszolt Fényes.

Miközben a Szabadságtéren felállított emelvényhez értek, a népgyűlést Deutsch Izó dr. rövid beszéddel megnyitotta:

— Halljuk Vásonyit!

— Halljuk Fényest! — hangzott fel a kiáltás száz és száz torokból.

Elsőnek Fényes Samu dr. állt fel az emel-

vényre, hogy elmondja programbeszédét. Kissé rekedt hangon beszélt s a következőket mondotta:

(Fényes programbeszéd.)

Tisztelt Uraim!

Új alkotmányt akarunk, amelynek kereteibe az egész nemzet, tehát az eddig jogfosztott, kitagadott nép is helyet foglalhasson. Az erre való út és mód az általános titkos választói jog községenkénti szavazással. Egyelőre nincs fontosabb, sürgősebb, égetőbb kérdés ennél és nincs munkafáradtság, áldozatkészség, amit reá ne kellene szentelni.

De az általános választójog nem végső, csak eszköz, eszköz arra, hogy felépíthessük az új Magyarországot.

Nemzeti jólétünknek azonban két irtó ellensége van. Az egyik Ausztria által való kizsákmányoltatás, a másik saját kiváltságos osztályaink által való kizsákmányoltatás. Ezt az általános választói jog fogja megakadályozni, amaz ellen pedig csak az önálló, vagy helyesebben magyar vámtérület menthet meg. De ezt nem valósíthatja meg más, mint az általános titkos választójog.

Ezzel karöltve természetesen egészen más gazdasági politika szükséges. A kötött földbirtokot szabadabbá kell tenni. A földel kommissumok, a nagy terjedelmű egyházi birtokok a középkor elevenen maradt bástyái.

Meg kell szüntetni a kötött birtokokat, hogy a földéhes nép földet vásárolhasson. A földel kommissumok szégyenfontja a huszadik századnak, gunyos kinevetése minden tudományos eszmélkedésünknek, összes szociális törekvéseinknek. Az egyházi földbirtokok eldarabolása nem jogtalanság, miután a mai forgalmi értéküket kész pénzzel kell megváltani. Mindenesetre alkotandó a holt kéznek birtokszerezési képtelenségéről a modern viszonyokhoz alkalmazott törvény.

Önálló vámtérület lehetővé teszi az ipar és a kereskedelem erős kifejlődését.

De hogy a kisipar erre a talajra jusson, arra kellő nevelés szükséges, s hogy azon meg is maradjon és fejlődhessen, kellő szervezkedés. Közelednie kell a munkássághoz, szervezetét annak a szervezetével szerves kapcsolatba hozni, hogy kellő ereje legyen a védekezéshez. A kis kereskedelmet nálunk mesterségesen tették tönkre. Ilyen mesterséges eszköz a fogyasztási szövetkezetek.

A gazdasági élet egészséges fejlődésének a feltétele továbbá a szabad egyesülési és gyűlekezési jog, amelyet okvetlen törvényben kell megállapítani. Valamint a sajtószabadságot, hogy ne lehessen akármelyik tárcára rászabadított gonosztevőnek estétől reggelre egyszerűen elköszölni.

Arepirítók, felhábrítók a szocialisták ellen alkalmazott kivételes rendszabályok.

Kötelező balesetbiztosítás, a közegészségügy államosítása, kamamentes állami kölcsönök segítségével egészséges lakházak építése, az ipar és cselédtörvény gyökeres reformja a legégetőbb kérdések.

Szigitani kell a tisztviselőket és vasutasok helyzetén, mert különben belpusztulunk. Kell emelni, rendezni, arányosítani a fizetéseket, megjavítani az előléptetést, megvédeni s gondoskodni gyermekekről, kellő biztosítással és nyugdíjtörvényekkel. Meg kell védeni őket emberit, igazságos, jogvédő, emberséges óvó szolgálattal pragmatikával. Jóvá kell tenni a múlt bűnös mulasztásait az eddigi hivatalnok adósságtehernek állami segítséggel való konvertálásával.

A munkások szabad egyesülése, szervezkedése, baleset elleni kötelező biztosítása, —

munkás nyugdíjlap létesítése azok a feladatok, melyek elsősorban hárulnak a modern államra. Addig is úgy eszközölnöd a baleset elleni munkás és vasutasbiztosítás, hogy a kártérítés csakis a szándékos cselekedetknél melőlttesség, de a gondatlanság a biztosított ne mentesítse a kártérítési kötelezettség alól.

Általános, kötelező ingyenes állami népoktatás s a tanítók javadalmazásának jelentékeny növelésével az első és a legsürgősebb program-pontja a demokraciának.

Hogy pedig mindent el is viselhessünk arányosítani kell a teherviselést. Az a teher, amia munkás, iparúzó, kereskedő rétegeket most terhell, elviselhetetlen, ez alatt össze kell rokadni. Új földadó kataszter készítenöd, a mostani felhábrító emlékjele a nagy földesurak harácsolásának. Végre azokra is rá kell róni a viselendő terheket, a kik a nemzeti jövedelem legnagyobb részét elemelik. Új adózási rendszer, — progresszív adóval. Mert az aztán igazán becstelen dolog, hogy a dohány, a szesz, a petróleum, a só adójában az országnak épp a legszegényebb rétege viselje a teher túlnyomó részét és a nagybirtok ugyyszólván mentesüljön tőle.

A nemzetiségi kérdést is csak a kultúrával, — a szabadság intézményeinek a fejlesztésével, az általános, titkos választójoggal lehet megoldani, nem szolgabírói önkényvel, kormányerőszakkal, a képviselők turbulenciájával. Odaértem tehát vissza, ahonnan kiindultam, — az általános, titkos választói joghoz. Legközelebbi, legégetőbb, elkerülhetetlen programunk aifja és omegája az általános, választói jog. Beszélmem kellene még a helyi ügyekről. Egykét dolgot már magam is megláttam, — ilyen az új, megfelelő vasúti indóház építése, a Marosnak vashíddal való áthidalása, — de voltaképp helyi programom még nincs. De ha módot adnak hozzá választásunkkal, biztosíthatom önöket, hogy rövid idő alatt megszerzem a kellő tájékozást s a helyi viszonyok amaz ismertét, mely egy helyi program megvalósításához szükséges.

Mert én gyakori vendégük leszek uraim, minden hónapban eljövök ide, hogy a közönség minden rétegével érintkezzem, munkásnevelő előadásokat tartsak és megismerjem a szegény emberek bajait.

Ime ezekben pécéztem ki az én program-pontjait vázlatosan. Nem ajándékot, sem alamizsnát, sem jutalmat nem kérek önöktől, mikor arra kérem önöket, hogy reám szavazzanak, — csak egy picike részt az önök terheiből, hogy én is segítsek azt cipelni!

(Bródy Ernő beszéd.)

Fényes Samu dr. beszédét lelkes éljenzés és taps követte. Majd Bródy Ernő dr. emelkedett szólásra. Ez a társadalom — ugymond — a maga létét és jövőjét csakis intézményes szabadságokkal biztosíthatja. Mi vagyunk a Kossuth Lajos igazi tanítványai. Az igazi 48 as elvek alapján óhajtuk a demokrata társadalom megvalósulását. Ne legyen kiváltságos elem ebben az országban. Lássák be, hogy ebben az országban a nép az ur. Támadja a régi rendszert. Személyekre nem utazik. A szabadelvűpártnak sok jeles, nagytudású és jóérzésű tagja volt. A rendszerben volt a hiba. Ebben a rendszerben a cézári góg minden megnyilvánulása Ausztria érdekében történt.

Erre kellett a szabadelvű párt. Azon ürügy alatt, hogy folyton Ausztriával kell torzsalkodni, elsikkasztották a belügyi reformokat. Ennek köszönhetjük a nép tudatlanságát. Szóló nem adja fel eivelt a husos-fazekakért. Vannak többen a parlamentben, akik nem a saját gömbölyödő hasukat akarják megtölteni, hanem a nép

— Egy hercegi pár válása. Rómából jelentik: *Bourbon Beatrix* hercegnő, Massimo herceg elvált neje, beszélgetett a *Giornale d'Italia* egyik munkatársával, főudvarmesternőjének, Bardí grófnénak a jelenlétében. A hercegnő a következőket mondotta: „A válás egyedüli oka a herceg hűtlensége. Massimo herceg nem átalotta lakásunkban kétes erkölcsű nők látogatását fogadni, mialatt én gyermekágyban felekedtem. A herceg jó, de gyöngé ember és én nem is haragszom rá. Azt hiszem, — fejezte be beszélgetését a hercegnő — hogy Ausztriában, ahol gyermekeimmel együtt élni fogok, föllelem majd eddig hiába keresett nyugalmasamat.“

— Egy zongoraművész balesete. Budapesti tudósítónk táviratozza: A Boráros-tér és Újpest között közlekedő IV. számú dunai hajó tegnap este 1/10 kor a Császárfürdőről jövet hibás kikötés folytán az alsó-margitszigeti állomáson oly erővel ütődött a kikötőhöz, hogy a hajón levők közül többen megsérültek. Súlyosabb természetű sérülést szenvedett *Weston Willy* zongoraművész, Wagner-interprettor hazánkfla, ki a Margitszigeten levő lakására igyekezett. Jobb keze három ujjának zuzott sebeit dr. *Czyzewsky* uradalmi főorvos látta el az első kötéssel; a művész felgyógyulása több héttig fog tartani. A rendőrség megindította a vizsgálatot, hogy kit terhel a felelősség a hibás kikötés okozta baleset miatt.

— Öngyilkos kéményseprő. *Marksteiner Miksa* radnai kéményseprő tegnap délután lakásának padlásán felakasztotta magát. Mikor hozzátartozói észrevették, már halott volt. Az öngyilkos kéményseprő iszákos ember volt és ittas állapotban követte el tettét is.

— Elgazolt bérkocsi. *Budapesti* tudósítónk jelenti: Tegnap este az Erzsébet-úton *Steiner Antal* bérkocsis hazafelé hajtott kocsiával. A Jókai és Amerikai ut között fel van szedve a kövezet s így *Steiner* a villamos sínek között haladt tovább. Egyszerre szemben és mögötte is közeledő villamos kocsi. *Steiner Antal* már nem tudott kitérni és a 214. számú villamos kocsi elütötte a bérkocsit, amelynek feljáromját és bakját összelörte. *Steiner Mór* ügyvédjelölt, aki a kocsiiban ül, kizuhant, de nagyobb baja nem történt.

— Vonat alatt leszakadt hid Viktóriából jelentik: Midőn a Great Northern expresszvonat a Beaver hidján áthaladt, a hid beomlott. Edigi megállapítás szerint három egyén vesztette életét.

— Van szerencsém a mélyen tisztelt helybeli és vidéki közönség szives tudomására hozni, miszerint ékszer, arany- és ezüstáru üzletomban egy teljesen elkülönített *China-éüst* áruosztályt rendeztem be; raktáron tartok csakis elsőrendű legfinomabb nehéz tűzi ezüstölt ajándék disztárgyakat, valamint éteszközöket kis eladában és egész cassettákban, a legmértányosabb gyári áron. A t. közönség b. pártfogásáért esd: *Weinberger Ferenc* ékszerész, *Fischer Eiz* palota. 1870

— Bolhák, svábok, poloskák legbiztosabb pusztító szere *Vojtek és Weisznel* Aradon. 112

A házastársi köteleesség.

(Furcsa szerződés.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától —

Arad, július 23.

A szeretőmben és a házasságban sok a változatosság; de, hogy olyan furcsaság is előfordulhasson benne, mint a. milyenről alább számolunk be, arra a legmerészebb képzelettel bírók sem mertek volna gondolni.

Körülbelül tíz évtizede, hogy *Grünfeld Helén*, egy dohány-utcai fűszerkereskedőnek a leánya, kikötözött Berlinbe, ahol rokoni laktak. A leány a német fővárosban megszerezte a tanítónői oklevelet és valahogy állást is ka-

pott. A községi iskolában tanított. Itt megismerkedett *Helmer Frigyes* nevű kollégájával. A két fiatal csakhamar rokonszenvet érzett egymás iránt.

Néhány hét múlva aztán *Helmer* megkérte a leány kezét.

— Szívesen leszek a felesége — mondotta *Helén*, — de feltételeim vannak.

A tanító udvariasan meghajolt és biztosította a leányt, hogy akceptálja a feltételeket.

— Tudom — folytatta *Helén* — hogy önnek társnőre van szüksége, aki rendben tartja a háztartását és töle telhető módon segíti önt abban, hogy tanári oklevelet megszerezze. Mert hiszen önnek az az ambíciója. Nos, erre vállalkozom. De csakis erre...

— Hogy értsem azt?

— Hát úgy, hogy én a hitvesi köteleességnek nem fogom magamat alávetni...

Helmer roppant meglepte ez a nem várt feltétel, gondolkodott és aztán — balseggyezett.

A szerződést írásba foglalták és aztán megtartották az esküvőt. Egy évig éltek boldog egyetértésben, mialatt a férj szorgalmasan készült a tanári vizsgára.

Egyszerre csak azonban a tanító észrevette, hogy az ő felesége nagyon csinos, fess „asszony“. Megfeledezett hát a szerződésről és érvényesíteni akarta féjji jogait. Az asszony fölháborodva tiltakozott a „merénylet“ ellen és hivatkozott a kontraktusra. Mikor pedig a férj hevessége már nagyon magas fokra hágott, elhagyta a családi otthont és a bírósághoz fordult.

A berlini törvényszék tegnap mondotta ki ítéletét, ami megsemmisíti a szerződést, mint amúgy is érvénytelen, de megsemmisíti a házasságot is, mert az asszony nem tett eleget köteleességének.

*Grünfeld Helén*nek tehát félig nyert ügye van.

„Szélhámos „tulipán lovagok.“

(Becsapott aradi iparosok.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától —

Arad, július 23

Nemrégiben megirtuk, hogy milyen raffinált módon csapott be két, a *Tulipánkert* cégére alatt házaló könyvügygőnk jóhiszemű embereket. Akkor annak a gyanúnknak adtunk kifejezést, hogy a szélhámosok még mindig Aradon fizik kis játékaikat. Fel is hívtuk rájuk a rendőrség figyelmét. A rendőrség azonban — ugalátszik — figyelmen kívül hagyta felszólításunkat; lehet, hogy azért, mert nem szolgálhattunk a pontos nevekkel és lakcímmel. Ha a rendőrség, amely tudomásunk szerint a legnagyobb figyelemmel szokta kísérni a lapokat, megtette volna a szükséges intézkedéseket, úgy nem történhetett volna meg, hogy ugyanz a két szélhámos — a személyleírás reájuk illik — napokkal cikkünk megjelenése után újabb áldozatokat szedhessen magának. Az elegánsan öltözött lovagok ezuttal a szédelgésnek még körmönfontabb módjához folyamodtak. Újabb esetük a következő:

Ennek a hétnek elején két előkelő külsejű fiatalember látogatott el *Knitzky Ignác* aradi iparoshoz. Gummiterekün jöttek és nagy hangon beszéltek. Előadták, hogy ők a Budapesten alakult „*Tulipánkert*“ egyesület kiküldöttel és az egyesület számára tagokat gyűjtenek.

— Iratkozzon be *Knitzky* ur, — szolt hangy eleganciával az egyik. A tagsági díj évenként mindössze huszonnégy korona, amely havirészletekben is fizethető. A beiratkozás nagy előnyökkel jár. Nemcsak hogy ingyen évkönyvet kap, hanem kellő támogatásban is részesül. *Knitzkyt* a két jó svádájú fiatalember modora

annyira elragadta, hogy rövid ellenkezés után aláírta az elébe tett ívet.

— Az egyesület nevében köszönjük, — mondta az egyik szélhámos. A jövő héten már számíthat segélyre.

A két ur ezután elrobogott, hogy ugyan-ezen műveleteket hajtsa végre *Ehling János* és *Szokorczár György* iparosokkal is. Valószínű, hogy többeket is becsaptak, de nekünk ma ezt a három esetet jelentették.

Tegnapelőtt a három iparost, akik szentül meg voltak győződve, hogy jó ügyetlet kötöttek, kellemetlen meglepetés érte. Ajánlott levélben ugyanz értesítést kaptak a „*Kosmos*“ budapesti műintézetől, hogy az általuk megrendelt „*Osi erény című*“ történelmi képsorozat — ára 200 korona — legközelebb megkapják.

Természetes, hogy az iparosok, akiknek se kedvük, se pénzük nincsen 200 koronás képsorozatokra, tiltakoznak a képek küldése ellen, mert ők tulipánkerti tagsági ívet irtak aia, de nem ilyen megrendelést, amelyért persze felvették a busás jutalékot a szélhámosok.

Ime a „tulipános-lovagok“ újabb stiklijje. Reméljük, hogy ezután a rendőrség haladéktalanul feikutatja őket és nem várja be, amíg aradi detektívalarc alatt követik el csalásukat. Ha időközben elhagyták már Aradot, úgy a rendőrség legalább bottal fusse a nyomukat.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, július 23.

Amerika 3/4 olcsóbb Kínától jó. Malmok tartózkooók. Kevés forgalom mellett elkelt 15,000 métermazsa buza 5 — 10 fillérral olcsóbb áron.

Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre	7.42—7.43
Áprilisi buza 1907-re	7.72—7.73
Rozs októberre	6.34—6.35
Tengeri júliusra	5.32—5.33
Új tengeri 1907-re	6.38—6.39
Zab októberre	—

Zárult 6 órákor.

Buza októberre	7.41—7.42
Áprilisi buza 1907-re	7.70—7.71
Rozs októberre	6.33—6.34
Tengeri júliusra	6.29—6.30
Új tengeri 1907-re	5.31—5.32
Zab októberre	6.37—6.38

Irányzat szilárd.

Zárult 6 órákor.

Osztrák hitelrészvény	661.—
Magyar hitelrészvény	606.—
Leszámítolóbank részvény	509.—
Rima-Murányi vasmű részvény	565.25
Osztrák-magyar államvasúti részvény	668.75
Közúti vasút	580.—
Városi villamos vasút részvény	318.—
Erzsébet szanatórium sorsjegy pénzben	9.—
Erzsébet szanatórium sorsjegy árúbaan	10.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Július 23. —

Magyar ártrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban 115—116 fillérig; öreg közép páronként 300—400 kilogramm súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 122—123 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 124—125 fillérig; fiatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 127—128 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli súlyban 125—127 fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban 124—126 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 126—127 fillérig.

Sertésleiszám: Július 20. napján volt készlet 55,403 darab, július 21. napján fölhajtatott — 55 darab, július 21. napján elszállított 543 darab, július 22. napján maradt készlet 54,924 darab.

A házott sertésleiszám iránzata: Változatlan.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. C. (Arad) A cikk ügyében keressen fel bennünket valamelyik délután a redakcióban.

V. J. (Arad) Amint terünk engedi, sorát keritjük.

CSARNOK.

Az elrabolt erekiye.

Irtá: Pekár Gyula.

(Folytatás.)

II.

Sok száz esztendő múlva történt egyszer, hogy a spanyol országok arragoni királya, meg akarta jutalmazni egy vitéz kapitányát s a város körül levő temetőben földet a rajtuk levő emberekkel és barmokkal együtt Joannes de Fer-nek ajándékozta. Temérdek erejénél s annál fogva, hogy a csatában levégott jobbja helyett fortélyos masina-kéz volt a karjához toldva, csak úgy hívták ezt a zászlós urat, hogy: Vas-Báró. Minden az övé lett hát a tájon; csak az egy városka nem; ezt nem adhatta oda a király, mert a benne őrzött erekiye jogán nem az övé volt, hanem a Mindenható Istené. Es első perctől fogva nagyon haragudott ezért a Vas-Báró, nem a királyra, nem Istenre, sem Szent Theodolindára, (akikre nem volt szabad haragudnia), hanem a város jámbor népességére, mely esként kiszabadult az ő vaskeze alól.

Pogány indulatu, kegyetlen, sőt istentelen ember volt ez a Vas-Báró. Mert bár az igaz ügy érdekében a Szent földön s Afrikában temérdek hiteltlent leölt, sőt utalag a csatáéren még a holtakat is megkereszteltette: Isten kegyelme mindazonáltal sohse tudta őt teljesen megszállani. Nem sokra becsülte a szakramentumokat, a Mindenható nevét gyakran felvette káromló szavakba és lovalt istálló hijján nem egyszer költette be a szent monostorok templomba. Tulajdonoson kedvelte az italokat s az erkölcselen nőszemélyeket, — hadjáratain szaracénus módra egész háremeket hordatott maga után. Az egyház többször megintette: térjen magához, házasodjék meg! Hát megtette ő ezt, sőt buzugalmában nemcsak egyszer, hanem többször is, ami a bigamia bűnéből fogva megint baj volt. Ettől a büntől ugyan hamar és alaposan szabadult ő, még pedig úgy, hogy feleiségeit egymás után eitette láb alól... Nos, ilyen lator volt ő kegyelme, ki is most, hogy királya békét kötött ellenesével, igen kezdett unatkozni új várában, melyet éppen a Szent-Theodolinda váro a feletti dombra építettett. Nem tudván mit csinálni, öreg bástyája ablakból mérgezen szemlélte naphosszat, hogy a zárándokoló idegenek mennyi pénzt hordanak a szent erekiyét őrző lakosságának. Szörnyen megirigyelte ezt a pénzt, főként az istenfélő minorita atyáktól, kik kegyes életükben olyan gömbölyűekre híztak ki. Nem bocsátotta meg ezt nekik, olyannyira, hogy mikor a nevezett atyák házi káplánt akartak küldeni vára udvara részére, meztelenre vetkeztette le a jámbor presbitert s úgy menesztette vissza, mondván: az ő istene a kardja hüvelyében van.

— Azt üzenem a városnak, tette hozzá fenyegetően, — fizessen adót, különben baj lesz!

Amde a város erre pezsétes királyi levéllel felelt, mely a felsőgen kívül mindenkit eltiltott a Szent Theodolinda népének a megadóztatásától. No ez aztán már komolyan dühbe hozta a Vas-Bárót! Egy ideig még nagy sokképpen sanyargatta a lakosokat s raboltatta a zárándokokat, de mikor látta, hogy sehogyse tudja megtörni az ájtatos várost, rettentő merényletre: a legistentelenebb bűnre határozta el magát. Hogy szíven fojtja a jámbor várost, azt a tervezetet forralta ki, hogy ellopítja a monostor kápolnájából a Szent Kezet! Akkor majd, okoskodék balgán, — elveszti a város csudatévő voltát, nem jönnek többet zárándokok bucsujárni belé s majd éhen hal, elpusztul Szent Theodolinda galambfészkekének lakossága. Így elmékedett bűnös szívében, az istentelen ember!

A Vas-Báró azonnal hozzáfűtött terve kiviteléhez. Elhatározta, hogy nagy titokban loptatja ki a ládából az erekiyét s csukatja el vára pincéjébe. A zárándokok, kik majdan a ládához járulnak, ne is sejtsek, hogy nincs benne többet a gyógyító erejű Szent Kéz!... A város ne egyszerre, hanem a bekövetkezendő kudarcok lassu mérgeivel fosztassék meg csudás hírnevétől. Épp Husvét szent ünnepe előtt volt s a papság a lakosokkal együtt nagyban készülődött VI. Ince pápa legátusának,

Alvarez de Albornos bibornoknak a fogadtatására, ki egyházi vizitációra jött megnézendő: kánoni tisztasággal őriztetik-e még mindig a Szent Kéz. No csak erre várt a Vas-Báró! Kémsel által még jó eleve megtudta, hogy a Bibornok hátrahagyva olasz zsoldosait, csak huszonöt lovagi testőrrel közeledik a város felé. Hamar felültette embereit s egy napi járóföldre a jövevények elé vágatott. Este volt már s a meglepett kíséret alig ért rá védekezni: a huszonöt lovag szempillantás alatt halál fia lett, s mire a Bibornok magához tért, káplánjával együtt már láncokban ragadták el a Vas-Báró sásfészke felé. Huszonöt martalóc azonban ott maradt a halott lovagoknál, — hamarosan felöltötték drága kötőseiket s őket magukat rongyokba burkoitan hagyták ott az uton, hogy másnap paraszterekedésnek nézzék a kíváncsók az esetet. Felérve várába, a Vas-Báró nagyot kacagott, mikor az elképsdő Bibornokot színe elé vezették. Azennal levetkeztette az ősz egyházfejedelmet és — horribile dictu! — nem másra, mint nyegle udvari bolondjára adatta rá biboros öltönyét! Hasznos tudnivaló, hogy ez udvari bolond annak előtte kapucinus-barát volt és mint afele fortélyos lator, kenetteljesen tudott deakul színészkedni.

— No bolond, parancsolta a Vas-Báró. — holnap eminenciás ur léssz! Jelesül emberkedjél, mert különben kivágatom a nyelvedet...

E készülétek után másnap délig várt a Báró, mivel a városbeliek csak délre számították a bibornok jöttét. Ekkor aztán megindult az istentelen komédia: a loagnak öltözött huszonöt martalóc mint pápai legátust kísérte be az udvari bolondot a városba! Nagy fényvel és még nagyobb alázattal fogadták itt őket. A kolostori ünnepség végével, melyet a bolond a spanyol királyok székeiből nézett végig, a támi biboros végre elkérte az apátot az aranypántos bársonyláda kulcsát és hogy (amint mondá) ájtatosságában magára maradhasson, egyedül ment be a kápolna biborfűggönye mögé. Ottan hamarosan kinyitotta az erekiyeladát, kivette belőle a Szent Kezet s vörös reverendája alá rejtven, ismét becsukta a nevezett szekrényt. sőt nagyobb biztonság okért le is pezséstele azt a bibornoki gyűrűvel. Aztán átadta az apátnak a pápa jóváhagyó Brevejét s még másnap is ott lakomázván a városiakkal, harmadnapra végre kivonult kíséretével a Szent Theodolinda fészkeiből. A hegy mögött nyomban hirtelen felkanyarodtak mindannyian a várba, ahol is átadták az istentelen Vas-Bárónak a Szent Theodolinda elrabolt jobb kezét.

(Vége következik.)

szilárd és fénykény

Sarg-glicerin Szappan

a bőrt fehérré és gyöngéddé teszi.

Mindenütt kapható.

Sarg Glycerin-szappan bevállik egy a felnötteknél mint a legkisebb életkorban lévőknél, mint a legelőnyösebb tisztító eszköz. A leghíresebb szaktokintélyek mint dr. Hebra, Schauta, Frühwald, Breus Gusztáv és Károly, Schandlbauer stb. tanárok által használtatik.

3761

IDEGENEK ARADON.

— Julius 23 —

Fehér Kereszt szálloda. Barta Ödön orsz. képviselő Budapest. — Komjáthy Béla képviselő jelelt Budapest. — Hirschler Manó utazó Budapest. — Trotteff Ferenc utazó Budapest. — Keller Mór utazó Baden. — Freund Ignác utazó Bécs. — Orv Szacsavay Béláné birtokos Kassá. — Br. Appel Jenő nyug. százados és neje Kisfalud. — Tóth Kálmán igazgató Debrecen. — Bekény Gyula kárbecező Budapest. — Mahn Henrik inspektor Biléd. — Korodi Péter dr. tanár Gyulafehérvár. — Taidoi Bertalan és neje Tóten. — Braun Emil utazó Bécs. — Bartel Artur kereskedő Hamburg. — Blum Salamon utazó Steinberg. — Deutsch Ignác utazó Temesvár. — Sajtos Ilonka hivatalnok Budapest. — Kürti Kornél utazó Budapest. — Zelmanovics Sándor utazó Budapest. — Uhlics István utazó Kecskemét. — Szabó László utazó Nagybecskerek. — Krieshaber

Armin kereskedő Szabadka. — Steiner Béla utazó Budapest. — Kornis Gábor utazó Budapest. — Rosenbergs Adolf utazó Budapest. — Lusztig Mór utazó Budapest. — Batta István dr. ügyvéd Budapest. — Somló Mihály hivatalnok Budapest. — Kunsz Róbert utazó Bécs. — Pannz Lajos utazó Budapest. — Leitner József utazó Bécs. — Weisz Károly — Kohn Ede kereskedő Budapest. — Hochmann Zsigmond utazó Budapest. — Klein Tivadar utazó Budapest. — Friedler Bertalan birtokos Temesvár. — Enyedi Béla dr. ügyvéd Budapest. — Kemény Simon utazó Pozsony. — Neményi Alfréd magánzó Ság. — Kecskeméti Albert utazó Kassa.

Központi szálloda. Fráter Zsigmond mérnök Módos. — Nagy Gyula gazdálkodó Makó. — Mahner Henrik felügyelő Billet. — Balassa Tivadar pénztárnok Mezőhegyes. — Stojanovics György mérnök Nyiregyháza. — Rédel Károly utazó Budapest. — Lengyel Zoltán gyáros Szeged. — Vázsanyi Vilmos dr. orsz. képviselő Budapest. — Weisz Bernát dr. ügyvéd Temesvár. — Neuberger Izidor utazó Budapest. — Kemény Imre utazó Budapest. — Papp János hírlapíró Budapest. — Schwarz Mór utazó Budapest. — Ländler Jenő dr. ügyvéd Budapest. — Turcsányi Pál vasuti tiszt Budapest. — Fényes Samu dr. ügyvéd Kassa. — Csiky Tivadar dr. főszolgabíró Nagyhalomgy. — Joanovics Sándor utazó Pécs. — Andel Gyula jegyző Budapest. — Szántó Jenő utazó Budapest. — Selevér József magánzó leánya Budapest. — Selevér Flóra magánzó Budapest. — Diamant Hermann utazó Bécs. — Lonovics Gyula birtokos Makó. — Grosz Odön ügynök Budapest. — Kalmanovics Vince utazó Budapest. — Kunvári Miklós hírlapíró Budapest. — Kertler Hugó utazó Budapest. — Heller József utazó Bécs.

NAPIREND.

Julius 24. Kedd. Róm. kath. naptár: Krisztina szüz. — Protestáns naptár: Krisztina. — Görög-keleti naptár (július 11.): Eufémia vértanú. — A nap két 4 óra 27 perckor, nyugszik 7 óra 44 perckor.

Időjárás. A központ meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratal szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Meleg, száraz.

Julius 25. Az új-szent-anna ifjuság Anna-bálja (Wéger-kerthelyiség.)

Julius 29. A Borosjenő és vidéke hitelszövetkezetének közgyűlése délután 4 órakor.

Augusztus 5. Az aradi könyvnyomdászok szakegyetékének táncmulatsága (Városliget.)

Nyári színház.

Kedden, 1906 évi július hó 24 én

Gül-Baba.

snekes színjáték 3 felvonásban, 4 képben. Irtá: Martos Ferenc. Zenéjét szerette: Huszka Jenő.

SZEMÉLYEK:

Gül Baba	Hunyadi J.	Zulejka	Benkóné P.
Leila, leánya	Zsigmond A.	Mujkóné	Zalai Margit.
Kucuk Ali	Ladiszlai J.	Lüfikár	Kulcsár L.
Gábor diák	Rontai B.	A budai bíró	Szathmári A.
Mujkó, cigány	Faludi K.	Főzárándok	Palóczai Pál.

Kezdeté este 8 órakor.

NYILTÉR.*

Közjegyzői iroda megnyitás!

Közjegyzői ténykedésemet a mai napon megkezdtem.

Irodám: Fábán-utcában, 6. számú házamban, a földszinten van.

Hivatali órák: d. e. 1/29—12 óráig,
d. u. 1/23—6 óráig.

Helyettesem:

Dr. Szabó István.

Arad, 1906. július 24.

Dr. Mülek Lajos,

1878

kir. közjegyző.

Uj
férfi-, fiu- és gyermek-ruha
áruház
ARADON,
Szabadság-tér,
 Gróf Nádasdy-palotában 1850
 augusztus havában megnyilik.

Tisztelettel

Braun Miksa.

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

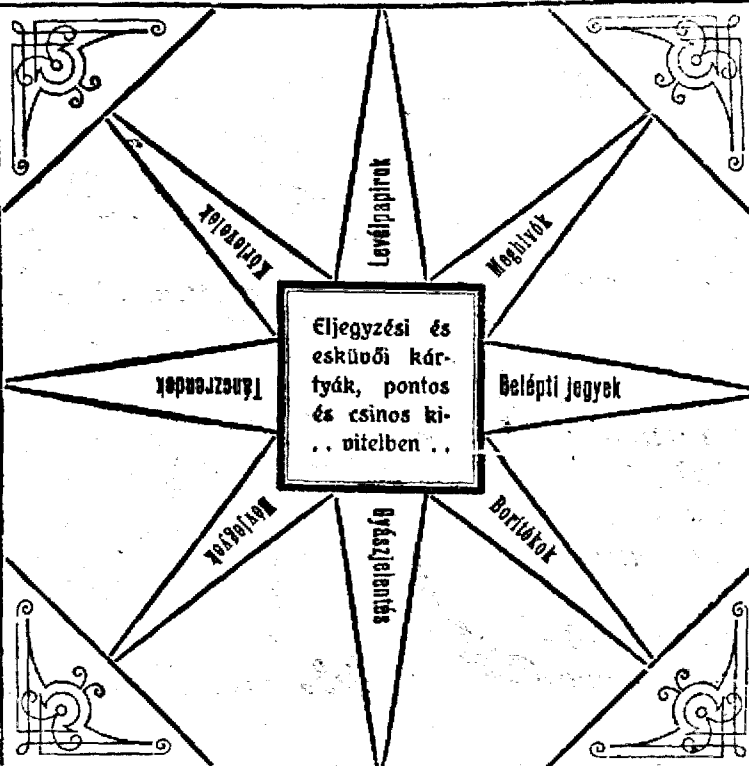
ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 KÖNYVNYOMDÁJA
 ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Betű-
tömöntőde.

Ajánlja
kifűnden berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kivitelben ju-
tányos árban készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legterjedtebb vidéki politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:
 1 évre 24 korona.
 1 hóra 2 korona.
 Vidéken:
 1 évre 28 korona.
 1 hóra 2 kor. 40 f.
 Szerkesztőségi telefon 357.
 Kiadóhivatali " 161.

Egyenlőtlen mérték.

A felnőtt emberiségnek fenséges ideje a nyár. A természet nyáron bünyíti leggazdagabb adományait és a dolgozó emberek sok milliójának a nyár a bön várt szabadságot hozza meg, az üdülésre való időt, a mely új erő gyűjtésére szolgál a létért való kemény küzdelemhez, a mely manapság mindig nehezebbé válik és egyre többet kíván a lélektől és a testtől. Nem ezrel a mértékkel mérli azonban a nyár adományait az emberiség legfiatalabb részének, az újszülött gyermek-

nek, a csecsemőnek és nevezetesen ama gyermekeknek, a kik az anyatejet nélkülözni kénytelenek, a nyári idő csak veszedelmet és betegséget hoz. A hányás-hásemelés garázdálkodik ezeknél a gyermekeknek és a halálosz száma kétszázötvennél rengeteg nagy volna, ha újabb időben nem állna az orvos rendelkezésére olyan szer, a mely rendkívüli módon beválik és a legteljesebb sikerrel alkalmazták mindama betegségek ellen, a melyek az anyatej hiányán levő gyermekeknek meglepik. Ez a Kufeko gyermekliszt, egy egészen kitünő szer a csecsemők és kis gyermekek nyáron fellépő gyomor- és bélbetegségei ellen. Ez a liszt mint hozzátétel a tehéntejhez a gyermek gyomrában köny-

nyen emészthetővé teszi a tejet, csökkenti a bélben az erjedést és a mi nagyon fontos, ezáltal mindenféle betegség csirájának rossz talajt nyújt a fejlődésre. A Kufeko gyermekliszt, mivel ugyanazokat a tápláló anyagokat tartalmazza, mint az anyatej, kiváló készítmény, a mely nevezetesen az izom- és csontképződést le jelentékenyen fejleszti a gyermek testében. A Kufeko-lisztnak, a melyet sok ezer orvos rendel, egy házból sem volna szabad hiányoznia, mert lényegesen megkönnyíti a fiatal anya súlyos gondját kis kedveltje ésszerű táplálása tekintetében és aránylagosan olcsósága következtében mindentűt megfizetheti.

Műszerész, orvosi műszer, látszer- és kötsze- részeti szaküzlet

Andrássy-tér

Kiss palota

e héten megnyilik.

Tisztelettel

1871

DEUTSCH MIHÁLY.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Egy 19 év óta fennálló

jó forgalmu péküzlet azonnal bérbe adandó. Bővebbet Kohn Lajosnál, M. Rádon. 1859

Veszek könyvtárakat,

egyes könyveket és hangjegyeket legmagasabb áron. Kerpel Izsó könyv-, papír- és zeneműkereskedése, könyv- és zenemű kölcsöntára, Aradon. 264

Veszek

urasságoktól használt nyári és téli férfi ruhákat, utazóbundákat, háló, ebéd- és más burokat a legmagasabb áron veszek. Kívánatra vagy levélbelt meghívásra házhoz is megyek. Mencer Márton Arad, Árpád-tér 5. sz. (Izraelita templom-épület) 848

Más vállalat miatt eladó

Kossuth-utca 54. sz. ház, szép lakásokkal 20 év óta fennálló nagy kádár-műhelyvel teljesen felszerelve szerszámmal, mintegy 2000 akó szép száraz dongafával. Bővebbet ugyanott. 1874

Szalonna, zsír

és minden hentesáru a legjutányosabb napi áron kapható, szalonnasó 50 kilo 5 korona Garal Károly hentes üzletében Aradon, Boczkó utca 2. szám, Háltérrel szemben. 1876

Arad megyében

Kovaszinczon, 40 év óta fennálló jóforgalmu fűszerüzlet Italméresi joggal, esetleg 6000 darab tetró képes szőlővel örök áron eladó. Értkezhetni a tulajdonossal: Porák Pál Arad Kovaszinczon. 1855

Keresek

fiók-vegyeskereskedési üzletemnek óvadékképes

kezelőt,

a ki a magyar és román nyelvet beszéli; családos ember előnyben részesül, valamint vegyeskereskedésembe jó házból nevelt fenti nyelvek tudásával bíró

tanonczot

valláskülömbőség nélkül felveszek.

Tisztelettel 1877

Weisz Ignác,
Almás-Alcsill.

5 Kg.-os

szőlőszállító-ládikák,
állandó

szőlő- és gyümölcs elhelyezésére, czélszerű kivitelben és

fagyapot

esomagolási czélokra, nálunk legolcsóbban szerelhetők be.

Munk R. és Társa

faárugyár 1768
Karánsebes.

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!

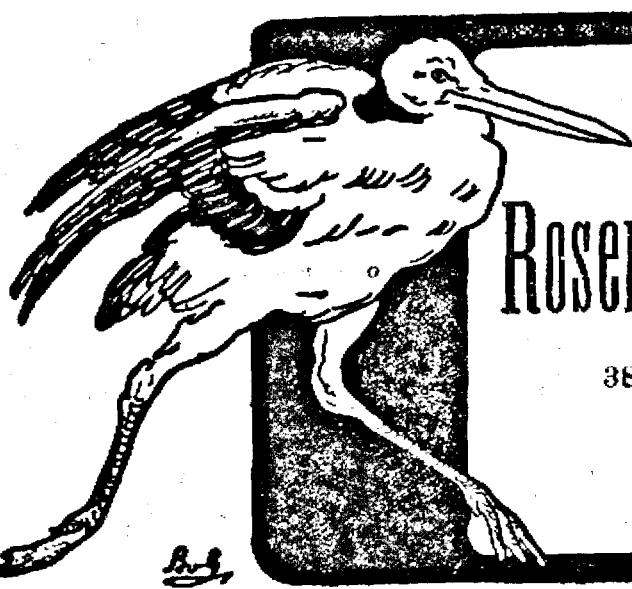
Szülők figyelmébe!

Ajánljuk nagy raktárunkat mindenféle leány és fiú kész fehérneműekben.

Legtartósabb minőségű harrisnyák változatlanul olcsó árakban Szenczaciót keltenek pamut és ezérna vászon maradékjaink.

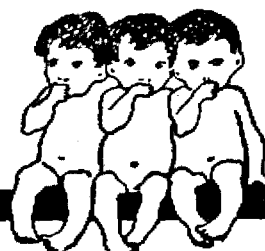
Hibátlan jó minőség pamut vászonnál 10-15 krajczárral méterenként olcsóbb mint végből.

Rumburgi vászon maradékoknál méterenként 25-30 krajczárral olcsóbban mint végből.

Rosenblüh H. és Tsa

3811

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!